# DYARYUSZ
# *SEYMU*
## Wálnego
# ELECTIONIS
pod czas
# Interregnum
*de Anno*
M DCCXXXIII. d. 25. Aug.

de Anno
1744 m.ca Augusta
2367 Prawo. 25 Dnia

IN termino náznaczonego przez Seym *Convocationis* czaſu przyſzłey Elekcyi odpráwiłá ſię ſolenná Wotywá w Kośćiele Fárnym S. Jana Kollegiáty Wárſzawſkiey, ktorą celebrowáł JMć Xdz Nuncyuſz *in præſentia* Xćiá JMći Prymáſa, gdzie Xżę Jmć Biſkup Krákowſki Lipſki, ImćX. Biſkup Kujawſki Szembek, Imć X. Biſkup Wileńſki Zienkiewicz, Imć X. Biſkup Poznáńſki Hozyuſż, Imć X. Biſkup Płocki Záłuſki, Xżę IMć Biſkup Warmińſki Szembek, Imć X. Biſkup Jnflantſki Moſzyńſki. Xżę Imć Káſztellan Krákowſki Wiśniowiecki, Xżę Imć Wda Krakowſki Lubomirſki, Xżę Imć Wdá Sandomirſki Lubomirſki. JchMć PP. Wdowie Trocki Oginſki, Sieradzki Szembek, Káſztelan Trocki Sápichá, Wdá Brzeſki Kujawſki Dąbſki, Kijowſki Potocki, Inowłocłáwſki Szołdrſki, Ruſki Xżę Czartoryiſki, Wołyńſki Potocki, Podolski Humiecki, Lubelſki Tarło, Bełzki Potocki, Płocki Záłuſki, Witebſki Ogińſki, Mázowiecki Poniatowſki, Chełmińſki Czápſki, Málborſki Przebendowſki, Pomorſki Czápſki, Czerniechowſki Potulicki, Káſztellánowie Poznáńſki Koźminſki, Kál ſki Mićielſki, Kijowſki Stecki, Lwowſki Uſtrzycki, Lubelſki Sołtyk, Bełzki Sołtyk, Płocki Podoſki, Czerſki Rudzińſki, Ráwſki Trzcinſki, Czerniechowſki Gozdzki, Wiślicki Konarſki, Rádomſki Dunin, Zawichoſtſki Borowſki, Wielunſki Siemianowſki

wſki, Przemyſki, Sánocki Morſztyn, Dobrzynſki Łáchocki. *Miniſtri* Márſzałek W. Kor. Xżę Kánclerz Litt. Wiśniowiecki, Xżę Podkánclerzy Litt. Czártoryiſki, Podſkarbi W. Kor. Oſſoliński, Podſkárbi Litt. Sołohub, Márſzałek Nádw. Kor. Bielinſki, Marſzałek Nád. Litt. Xżę Sánguzko, Xdz Sekretarz Záłuſki, Xdz Sekretarz Litt: Kárp, X. Referendarz Kor. Záłuſki, Referendárz Kor. Dembowſki, Chorąży Kor. Bránicki, Koniuſzy Kor. Myſzkowſki, Koniuſzy Litt. Xżę Rádziwił, Kuchmiſtrz Kor. Cetner, Kuchmiſtrz Litt. Záłuſki, Podczaſzy Kor. Rzewuſki, Stolnik Kor. Micielſki, Kráyczy Kor. Rzewuſki, Stolnik Litt. Sápiehá, Podſtoli Litt: Borzęcki, Oboźny Kor. Ożárowſki, Strážnik Kor. Sierákowſki, Xdz Piſar Kor. Ligęzá Kurdwanowſki, Piſarz Kor. Rzewuſki, Łowczy Kor. Mniſzech, Łowczy Litt. Szániawſki, Chorąży Nád. Kor. Szembek, Regent Koronny Lipſki, byli przytomni Kázanie miane przez Imci X. Biſkupá Chełmſkiego *ex Themate: Homo Nobilis abÿt in Regionem longinquam accipere ſibi Regnum.* Máteryá Kázaniá *in exordio* tá byłá tráktowána, *Nec quiſquam ſumit ſibi honorem, ſed qui vocatur a DEO ad Hæb:* 5. *ad imitationem Chriſti*, ktorego lubo lud poſpolity chćiał Krolem obráć *Ioan:* 15. uniká *Chriſtus* od Elekcyi, *fugit in montem ſolus* chcąc nie z woli ludzkiey, áni z woli ſwoiey, ále z woli Oycá Przedwiecznego bráć Kroleſtwo; *Pater clarifica Filium. Propozycya.* BOG nám obierá Krolow, do náſzey tylko Elekcyi náleży, áby ziednoczoná byłá z Elekcyą Boſką, á tym ſamym będzie ſzczęśliwá. Po ktorym nábożenſtwie zákończonym Xżę JMć Prymas, JchMć PP Senátorowie, Poſłowie y inni poiecháli *ad campum Electoralem* y tám ſtánąwſzy, JchMć Senatorowie pod Szopę, á JchMć PP. Poſłowie ná mieyſce funkcyi ſwoiey przyzwoite událi ſię, gdzie zábawiwſzy przez czás niemáły w lokowániu po mieyſcách ſwoich JchMćw PP. Poſłow ze wſzyſtkich Prowincyi, Ziem, y Powiátow Jmć P. Máſſalſki Piſarz Litt. przeſzłego *immediatè* Seymu *Convocationis* Marſzałek záśiadł *in loco ſolito* y zágaił *hoc ſermone.*

MO-

# M O W A

Niech ſię iák chcą chełpią lub polerowáne, ále mniey Szláchetne Narody, ktorym dziedziczná zbyt ſmákuie ſukceſſya, gdzie *pro patribus nati filij* pieluchámi ieſzcze ſkrępowáne máiąc ręce *dant jura Quiritibus*. Niech tyśiącznemi kolorámi ſwoię, adumbruią niewolą, gdzie *vitam idem contulit Imperiumq; dies*, niech ſię ćieſzą náſtępney władzy porządkiem, nie zazdrości im bynámniey tego ſzczęśćiá Polſká *ſua ſorte* kontentuiąc ſię, gdzie *Reges non tam naſci, quàm fieri* zwykli, ktorych zwierzchnośći z dobrowolnyeh chęći poddawſzy ſię *liberi libentiùs ſumus, quàm ſervimus*, zá co nieſkończone powinniśmy *ſummo rerũ arbitro* BOGU czynić dzięki, *Dijs grates laudeſq; ferre ſub nomine cujusgens Polona ſumus*, że nas zoſtáwił *in loco Conſilij* zachowuiąc podobno ná ziemi pámiątkę tey wolności, z ktorey pierwſzego ſtworzył człowieká czy też *beatioris ſæculi ortum* przez tyśiąc y więcey lát w náſtępuiącey Lechá potomnośći utrzymuiąc, kiedy do tych czás niby owi *primi mortalium* pod łágodnym y miłym rządem Pánow ſwoich przez wolną Elekcyą obránych *commiſſi melioris arbitrii* zoſtáwaliśmy, náleżyte *debetur* J.O.X JmćiPrymaſowi podziękowánie, ktory *inconcuſſi tenens dubio veſtigia mundo* nie tylko ſkłada *in ſinum* zgromádzoney Rzſpolitey *illæſam & integerrimam libertatem*, ale roſpędzáiąc ſmutne *Interregni* ćieńie, wyprowádza *in lucem publicam* powſzechney nádziei *auroram ſolis nuntium*, złożywſzy ná dniu dziſieyſzym Seym *Electionis* Krolá, bez ktorego áni my dłużey żyć, áni *corpus* Rzſpolitey *ſine capite* dáley *ſubſiſtere* nie może, co ſamá nátura *etiam* w nierozumnych kreáturach oczywiśćie pokázuie, gdy *multis gregibus aut maxima corpora præſunt, aut vehementiſſima præcedit non degener armenta taurus, elephantum excelſiſſimus ducit*, á iakże ták zácna, ták przeſtronná y gromádna z ták wielu narodow złożonáRzſpolitá obeyść ſię może, iáko tã gdzieś było *ſibi quiſq; lex, ſibi Rex*, záczym ná tym plácu wolności, gdzie *omnis nobilitas & omnis Latij ſoboles convenit in unum, quidquid in orbe fuit*, zebráne liczne *patriæ decora*, obroná Chrześćiánſtwá, náymocnieyſzy mur ſwobod

d Oyczy.

Oyczyſtych, poſtrách y pogrom nieprzyiáćioł torem *nobilita-*
*tis*, że nie trzebá ſię ták dalece pytać, *dij quibus in terris naſcuntur*
*inſcripti nomine Regum flores*, treść y eſſencyą ozdob Páńſtwá
tego *cælo nata notataq; nomina* gdy upátruię, według zwyczáiu
y Prawa podnoſząc ſtárą Laſkę ſchylám głowę *in venerationem*
wſzyſtkich IchMćiow *&* *diſtinctiſſimum* káżdego z oſobna *cul-*
*tum*, formuiąc dobre *augurium* Rádom náſzym ſtárożytnośći
przykłádem, ktorá *volucrum lingvas & præpetis omina pennæ ma-*
*gnorū exclamat fata bonorum* z lotu Orłá Oyczyſtego, ktory ná
bláſk przyſzłego ſłoncá wzbijá ſię w gorę, unoſząc ſię wol
nym *ſub libero Iove* popłáwem nieſie ná walecznych bárkach
*gloriam gentis*, ſławá ná záſzczyt Oyczyzny ná zráženie po-
ſtronney niechęći *volucrumq; potens & fulminis hæres geſturus*
*ſummo tela triſulca Iovi*, ciągną za nim przy niezliczoney potę-
dze *non degeneres aquilæ* Synowie Koronni, *gens & campis &*
*equis & tuta ſagittis*, Stáwa goniec Litewſki nieprzełamaną má-
iąc tárczę *clipeum truces porrectum in hoſtes* ná záſłonę *a telis in-*
*vidiæ* Sąśiedzkiey nieprzyiáźni, o to w otwártym polu widzie-
my *fatis expoſitam* Krolęſtwá náſzego *Coronam*, á w niey gdy
ſię lśni, *ut pretiū ſine pretio* nieoſzacowáney wolnośći kleynot,
przecz ztąd uſtąpić muſzą Kolchickich Skárbow *vigiliæ cen-*
*teno lumine, centenis oculis* obwárowáne, kiedy przezornego o-
ká Orzeł Koronny *grandis aquila* rązćiąga niezwyćiężone ſkrzy-
dłá ná zachowánie y obronę *caræ libertatis*, zaráz *in excubijs* Pá-
lemonſki Rycerz dzielnośći y męſtwá *mille clipeis armatura*
*fortium* uzbroiony z pod ták pilney y mocney ſtráży nie wykrá-
dnie nam pewnie poſtronnych *livor fortunam imperij*, nie wezmie
tego złotego iábłka chybá *digniſſimus*, nie uczuie wnim ſmá-
ku *falſus appetitus extraneorum* y te berło tákiego Kándydata
oddáne będzie w ręce, ktoryby w wolnym národzie urodziwſzy
ſię *ad lene imperium* przyzwyczaiony *languida regnet manu* ten
podnieſie *Regium diadema*, ktoremu záwſze *pretioſa libertas*.
Wſpániáłego umyſłu Orle Polſki *volucrum generoſa propago* nie-
uwodź ſię tylko wláſnych chęći obłowem *privata publicis an-*
*teponendo bonis*, nie day ſię wábić podeyzrzánym pokármem, kto-

ry

ry ći cudzoziemſká prezentować może ambicyá, pokázu ję *eſcam, ut capiare*, nie wierz ucukrowánym ponętom iáko więc kiedy *piſcator adornat hamum, ut guſtum perſvadeat mortis*, tu teraz twoy lot y żywot, znáć ſię trzebá, że to ſą *vitioſa illicia*, żeby ſię zlecić y ulgnąć, nietylko ſędziwą przez ták wiele wiekow po obſzernym Kroleſtwa tego buiaiąc Niebem wybieláły cwiczyzną, ále niezmázaney do tych czas cnoty kándore *Nobilitatis ales*, rozumiem, ze nie zechceſz zábrudząć miłego Bogu y ludziom poprzyśięzoney wiáry, cáłośći kándoru obrzydliwym nie dotrzymánia czernidłem, zápatruie ſię ná nas świát cały, *conveniunt cuncta ex orbe aquilæ, ut ſolis mirentur avem*, wyświeciliby ták wielką zmazę *exteri ſoles*, ktorzy ći teraz wzrok obłudnym nieſzczerośći obłokiem przyćmić, czyteż fałſzywym łudzić uśiłuią pozorem, mieyże śię ná oſtrożnośći, á niezápatruy ſię ná znikome świátło & *geminos ſoles mirari deſinat Orbis*, ážalis nie doználiśmy záłoſną experiencyą, że *nunquam ſpectatur impune cometa*, obeyrzy ſię ieno ná przyrodzone tobie, y ztąd przychylnieyſze Domowe ſłonce, á tak upewniam, że w nim przeglądáiąc ſię náſyci ſię *uſq; ad delicias*, iużze tedy *bonis avibus bona avis* tam zmierżay y dąży, gdzie przodkow cnota ſtáropolſká Praw y wolnośći żárliwość & *amor recti* wokowáć będzie, poſtępuy Litewſká pogoni chwalebnym krokiem *indiſſolubili unionis vinculo* ſprzężoná z Orłem, tám gdzie ſtárożytná poczćiwość y ſława prowádzić ćię będzie, idz *per veſtigia Patrum* niezátartą piáſkiem niepámięći drogą, ále znácznym y utorowanym á *Majoribus* traktem, ſtrzeż ſię, áżebyś ſię nie potknął y nie obráził *ad lapidem offenſionis*, ktore przez niechętnych Sąśiádow máchinacye *ſub cinere doloſo* záſadzone mijać będzieſz, trzymáy ſię tylko ná wodzy nie zrywáiąc Prawem włożonego obowiązku, á tak prędzey y bez żádnego błędu *monſtrante lege ad metam votorum* przyść będziemy mogli, ktore *indigitat* nam, áżebyśmy przyſtąpili do obrania Márſzałká, do ktorego y iá upráſzam *componite mentes ad magnum virtutis opus.*

**Tándem IMć P. Máſſalſki wnioſł pytaiąc ſię, ieżeli ieſt zgodá**

ła na to, *deputare* do Xćiá JMćiáſ Pryma, y upráſzać, żeby IchmćPP. Senátorowie, ktorzy *nō expleverunt juramentū ad normam* Seymu *Convocationis*, teraz *coram delegatis ex Senatorio Ordine* od Xćia JMći wykonáli, á zaś Województwa, ktore jurámient pod czas Seymikow *Relationis ad campum Electoralem* odłożyły, áby *coram Commiſſarijs* od śiebie *delegandis*; na co *unanimiter contradictum*, *allegando*: że máią Wdztwa ſwoich Wojewodow, przed ktoremi *ſatisfacient* obowiązkowi Konſtytucyi Seymu Konwokacyinego o przyśiędze; y ná tym Imć Pan Márſzałek przeſzło-ſeymowy w krotkich słowach Seſſyą ná godzinę dziewiątą ſolwował.

*D.* 26. *Auguſti*. Ziechawſzy ſię IchMć delegowáni *Ordinis Equeſtris* Posłowie do Kołá ſwego Rycerſkiego zágaił *hoc ſenſu* Imć P. Márſzałek ſtarey Laſki, że żádna inſzá rádá, áni ręká *ſanare* nie może *vulnera* Praw Rzſpolitey, ktoremi nie tylko náydelikátnieyſze wolnośći *impetunt* máchináeye, ále prawie ná ſamo godzą ſerce, bo káždemu *primum vivens & moriens* bydź powinná Oyczyzná, Národu ſwego wolność, ktorey nie gdzie indziey ſzukáć *medelam*, tylko u śiebie, ſámych ponwinniśmy *ſegnes rumpendo moras*, y *accelerando* czym prędzey to *opus*, od ktorego *ſalus* Oyczyzny y beſpieczeńſtwo dependuie. Zápraſzáł tedy *ad turnum* głoſow, do obránia Márſzałká *Electionis*, gdzie rożnie *acclamatum*: oſobliwie *de adimplendo juramento* od tych, ktorzy go ieſzcze dotąd nie czynili, *in quem finem* dlá uſpokoienia tey kátegoryi obchodził Imć P. Márſzałek wſzyſtkie *ex ordine* Wojewodztwá y konnotował, ktore przyśięgły, á ktore ieſzcze przyśięgáć máią, ktorá konnotácyá że niemáły czas zabrała, ſolwował ſeſſyą ná dźieśiątą.

*D.* 27. *Auguſti*. Zágaił Seſſyą *pro conſvetudine* Imć P. Márſzałek ſtárey łáſki z remonſtracyą, że ieżeli kiedy *actio in celeritate conſiſtit*, tedy teraz gdzie idzie o honor cáłey Oyczyzny, o Práwa y wolności Rzſpolitey od przodkow zoſtáwione, gdzie ſama pogodá czaſu służy, lubo *fulminatrices* odgrażáią poſtronne *nubes*, iednákże *fatuos videbimus ignes*, byliśmy tylko *juxta mentem* przyśięgi, ktorąśmy ná śiebie dobrowolnym przyięli obowią-

obowiązkiem *ad unionem* zdániá wolnośći & *votorum* przyftąpili Pytał zátym, ieżeli będzie *assensus*, áby deftynowáć Kommissárzow do odebránia przyśięgi od tych Wdztw, ktore ná dniu wczoráyfzym konnotowáł, że ieszcze nie przyśięgły, *subjunxit* zátym, że lepiey áby krzesełká zá fobą nośić kazali Posłowie dlá zbliżeniá Kołá Rycerfkiego, *subsequenter* zápraszáł do przyzftąpieniá do denominácyi Imći P. Márfzałká *Electionis* y *ex turno* dáwał głos Woiewodztwu Poznáńfkiemu, iednak rożne *disceptationes interlocutoriè* w rożnych máteryách wnieśione iáko to o mieyscá między fobą, o fpofob Elekcyi przyfzłego Márfzáłka czyli *viritim*, czyli *per delegatos*, o ustąpieniu Ministrow Dworow Cudzoziemfkich z Wárfzawy *sub tempus Electionis* y tym podobne kontrowerfye czas zábrawfzy, folwowáná *in crastinum* Sessya *præcisè* ná 8. godzinę z raná.

*D.* 28. *Aug.* O godzinie 8. z rána zágaił Imć P. Márfzáłek seffyą *invitando* Ichmćiow od Wdztw do Kołá Generalnego delegowánych, áby *per considerationem Status præsentis Reipublicæ, per rationem amoris erga Patriam* do Elekcyi Imći P. Márfzałká *quàm primùm* przyftąpili, y zaráz *eo fine* dał głos *vigore* álternáty Wdztwu Poznańfkiemu, y tak chwalebnie Ichmć *Delegati* z Regeftru przez Ichmćiow PP. Rotmiftrow Powiatowych czytani *accesserunt* do podánia Imći P. Márfzałká *Electionis* przez krefki, ktore konnotował fam Imć Pan Máffalfki Márfzałek ftarey láfki, *formando* Koło przy káżdym Wdztwie dlá odbierániá kresek, ktore *numerosissimo suffragio* dnia dziśieyfzego od pięciu Wdztw, to ieft Poznáńfkiego, Krakowfkiego, Wileńfkiego, Sándomirfkiego (w ktorym *intuitu* precedencyi Powiatu Opoczyńfkiego oraz *cũ prætensione*, áby *viritim* ten Powiat dawáł fwoie *suffragia* ná przyfzłego Márfzałká, wfzczęłá fię byłá kweftya y *lucta*, ále tá po kontrowerfyách ufpokoiłá fię:) y od Káliskiego z Powiátami tychże Wdztw ná ofobę Imći Pána Podkomorzego Poznańfkiego *de Domo* Rádzewfkiego krefkuiących fię pofzły *vota*: były tákże y ná ofobę Imći P. Staroftę Opoczyńfkiego *suffragia*, ále te *hactenus in pauciore numero* były: zánieffy oraz proteftá-

B cyą

cyą niektore Wdztwá y Powiáty przy kreſkowániu ſię przeciwko tym, ktorzyby woyſká Moſkiewſkie wáżyli ſię *ad viſcera Regni inſciâ Republicâ* ſprowádzać y wćiągać. *Tandem* ſolwował ſeſſyą *in craſtinum* na godzinę 7. *praciſè*.

*D.* 29. *Aug.* Po zágaieniu przez Imći P. Márſzałká ſtárey láſki *continuabantur ſuffragia* ná tegoż Imći P. Podkomorzego Poznańſkiego *iuxta turnum* Woiewodztw, ktore ſię zgodnie y chwalebnie kreſkowáły, tylko że Imć P. Stároſtá Opoczyńſki *vota* ſwoie *refudit* ná oſobę Imći P. Podkomorzego y *receſſit* od konkurrencyi.

*D.* 30. Niedzielá *vacat*.

*D.* 31. *Aug.* Po zagáieniu ſeſſyi z rána przez Imći P. Márſzałká ſtarey láſki *continuabant* Wdztwá, Ziemie y Powiáty *per ſuos delegatos* ſwoie *ſuffragia* ná Imći P. Podkomorzego *concordiſſimè & plauſibiliter*, zákończyło tę ſeſſyą Wdztwo Podláſkie z Ziemiami ſwemi *cum eodem plauſu & concordia* ná tegoż Imći P. Podkomorzego Poznáńſkiego, záczym ſolwował *in craſtinum*.

*Notandum, ſupervenit* kweſtya między Wdztwem Nowogrodzkim y iego Powiatami, ze tá pártya, ktora *præmiſit* przyśięgę *ſuper excluſionem* cudzoziemcá, dawáła kreſki ſwoie *ex turno ſuo* ná tegoż Imći P. Podkomorzego Poznańſkiego. *Tandem in tractu turni* innych Wdztw drugá Pártyá, ktora *prætermiſit* przyśięgę, *ſupervenit* y dopomináła ſię *ſimiliter*, áby też *deponeret* ſwoie *ſuffragia* ná przyiętego Márſzałká y przyſłała *eo intuitu* Poſłow ſwoich do kołá Generálnego, ále ná to odebráli *reſponſum*, że nie mogą bydź *admiſſi vetante lege* konwokácyi Generalney, tudzież że inſze Wdztwá *ſuum turnũ cõtinuant: expoſt iterũ deſiderabant*, ażeby po wykonáney przyśiędze *admittantur ad ferenda ſuffragia* ná to záſzła dekláracya, że po zágaioney dni iutrzeyſzego ſeſſyi dołożywſzy ſię do zdánia *Ordinis Intermedij*, náſtąpi rozolucya, *mediante beneplacito* tych Woiewodztw, ktore *ſuum turnum* mieć będą, y tak ſtoiący ná koniach zá okopámi *receſſerunt*:

*D.* 1. *Septembris.* Imć P. Márſzałek ſtárey láſki zágaił ſeſſy,

ſeſſyi, że ponieważ niektorzy Iehmć Wdztwá Podláſkiego ieſzcze *accurrebant ex turno ſuo* do podawániá Imći P. Márſzałká *cum ſuffragÿs ſuis*, przeto áby one *continuent*, dał głos. Szły tedy *vota* y od inſzych Woiewodztw ná tegoż Imći Páná Podkomorzego Poznáńſkiego *ſecundum turnum ſuum*: między niektoremi zaś Woiewodztwy W. X. Litt. iáko Brześćiáńſkim, Mśćiſłáwſkim, y Mińſkim, że pozachodziły lukty z rácyi Pułkownikow, tudzież y między Párcyámi przyśięgłemi y nieprzyśięgłemi á biorącemi ſię *ad ferenda ſuffragia*, dlá tego *prævÿs ſpatÿs* ſolwowána ſeſſyá *in craſtinum* ná godzinę 8.

*D. 2da Septembris.* Po zágaioney przez ſtarą láſkę ſeſſyi *continuabantur ordinarie ſuffragia* ná Imći P. Podkomorzego Poznáńſkiego *iuxta turnum* Wdztw náſtępuiących, po ktorych zákończeniu Wdztwá *cum præcuſtoditis ſpatÿs* Prowincyi W. X. Litt: *acceſſerunt* do przyśięgi *juxta obloquentiã* Seymu *Convocationis*, po ktorey wykonáney *depoſuerunt vota* ſwoie ná tegoż Imći P. Márſzałká przyſzłey láſki. Po ſkończeniu tedy *ſuffragiorũ eorundem in univerſali*, iednoſtaynie *conclamatum*, *Vivat* y tak zdáwał láſkę *diſertiſſimo eloquio* Imć P. Márſzałek ſtárey láſki prawdziwie *vigilantiſſimé pro publico* prácuiący nowo-obránemu Imći P. Márſzałkowi *cum elogÿs dotum, qualitatum & meritorum* iego, oraz *cum votis & apprecationibus omnium proſperitatum* Rzſpolitey oſobliwie w tym teraz ſtánie ośierociáłey.

*MOWA Imći Pana Maſſalſkiego Piſarza Litt. przy oddawaniu laſki.*

JEżeli miał niegdyś pochwałę z pięćiu náyurodziwſzych w Atenách fizognomii zebrány záwołánego Teukleſa wykonterfektowány obraz kunſztem, dáleko bárdziey mámy czym ſię záſzczycić z prácy náſzey *ante fidem ſolis judiciumq; poli*, kiedy nie iuż ná tym piáſku krześląc, ále *in tabulis ſatorum* formuiąc *vivãm Regis imaginem* z wſzelką przornośćią *deſudando*, ná niezliczone zápatruiąc ſię Oyczyzny *decora*, nie ludzką ále *digito virtutis Domini* w ták wielkiey liczbie kooperuiących, gdzie wolną káżdemu zgodną Elekcyą *libertati & æternitati pingendo*, ták iedną wyrobiony ręką pierwſzy położyliśmy ábrys oddá-

 wſzy

wizy Marszałkowiką iakę Imci P. Podkomor. w ktorym *veram ſpeciem virtutis* ktoż nie widzi, że ieſt prawdziwie ſtaropolſkiey cnoty *idæa & Prototypon*, ktoż nie przyzná, w ktorym mowię, nie tylko z moiey, ale z cáłey zgromádzoney Rzſpolitey rekognicyi *veteris veſtigia recti & ductos video mores meliore metallo*, niechcę więcey przydáwać ozdob *rudi penicillo* nieſpoſobnego do elegancyi ięzyká, kiedy ſame ná oko wydaią ſię y ná czole ſtáwáią zkompendyowáne w ſobie W. M. P. *qualitates muneri pares & ſupra* wyprobowána, na ták wielu funkcyách *activitas*, doznana *in rebus agendis dexteritas ulla labe* niezmazany kandor, więc dlá tak wyſokich W.M.P. doſkonałośći ſłuſznie przypiſáć mogę to *encomium*, *quis conſilio, quis juris & æquì noſſe modum melior, quem ſic Romana decorent culmina ſufficerentq; tantis pectora rebus* przyzwyczaioná *ad uſus publicos* W.M. P. áplikácyá wykſztałtowáć *ad decorem* y przyprowadzić *ad optimam formam* záczęte dzieło, nieomylnie potrafi doświadczoná w ſprawach publicznych experyencyá, *efformabit de limo* Oyczyſtey Ziemi Piáſta zániedbánego *ad ſimilitudinem* wſzelkich anteceſſorow Krolow náſzych, ſzukáiąc we krwi Polſkiey podobnych im do wyrażeniá cnot kolorow, ktorych pámięći *in pectoribus noſtris* dáwność *ſquallore*, nie zatarłá dotąd *invidioſa vetuſtas*, ktoryby żywy ich portret nośił *a corde non a collo moribus* wyrażony, á teraz *manum de tabula ſubtrahendo* doſkonalſzemu w tey ſztuce metrowi uſtępuiąc mieyſca, *lampada trado*, ktoryby nie tylko *moneat præceptis*, ále *præeat exemplo*, áżeby w teráznieyſzych *Interregni* ciemnośćiach oświecáł, áżebyśmy nic tákiego nie uczynili, co *nomen Conſilij* mázać mogło, á zatym gdy ćię *è millibus* w wybranym Márſzałku *pridem jura repoſcunt*, *aggredere & noſtro te redde labori*, odbieray *virgam Directionis* znak złotey wolnośći, ktorą przyczyniay, luſtruy, poprawuy, dopełniay, perfekcyonuy *limatiſſimâ prudentiâ*, wſzelką roſtropnośćią y uwagą, czegokolwiek *ex voto publico* nie doſtawáć będzie, á tak *ultimam* chciey *exponere manū* y terminalną położ linią, áżeby zákończone *opus non ſpiret hoſtibus*, tylko *ſolum terrorem*, *civibus amorem*. Ná oſtatek iákó

śćie

ście W,M PP. widzieli mnie ná káżde skinienie powolnego, ktory *cereus in obsequium flecti*, záwsze stáráłem się, ták uprászam, áżebyśćie stárania prac d'á Oyczyzny poniesionych *oculati* będąc *testes*, dáli spráwiedliwe świadectwo *in tempore opportuno*, á teraz nie ná iákich twardych marmurach, ále *in gratis pectoribus imprimere* ráczyli *rectè factorum gloriæ mei memoriam*.

*Tandem* Imć Pán Márszałek nowey łáski wykonał przyśięgę *pro more solito* y podziękował *sublimi sensu*, zá konferowáne sobie *fasces Directionis offerendo* uśilne swoie stáránia *ad usus publicos, ut sit benè Patriæ*.

## *MOWA Imći P. Franciszka* z Bnieńá *Radzewskiego Podkomorzego Poznańskiego, przy odebraniu Laski ná teraznieyszym Seymie* Electionis *miana*

J. O. J. W. Wielmożni MW. Mćiwi Pánowie y Braćia: Mowić záczynam, *mediaq; in voce resisto*, mowić záczynam y milknę; zadumiany nad szczęśćiem moim y łáską W.MM. PP. że mię prywatnego Ziemianina y w domowym ćieniu, *quemcunque Rex Magnus laborum finem dederit*, oczekuiącego, wyprowádzacie *in apricum*, y na tym mieyscu służyć sobie káżecie, ná ktorym wielkich ludzi niekiedy *fatiscebat activitas*. Wyznáię M.W.M. Pánowie niedolą moię, ále wyznaię więcey łáskę W.M.M. Pánow, *supra merita* y śiły moie, *supra gratiarum paritatem*, kiedy iednak *turpe cedere oneri & luctari cum officio*, przyimuię z uniżonym respektem y podziękowániem łáskę W.MM Pánow. Przyimuię łáskę w ręce moie złożoną, ále przyimuię *conditione subjecti*, tak żyćie iak usługę moię zá rozkázem W.MM. Pánow wprowádzać prágnąc, ábym pámiętał, żem z nich Bogu y Oyczyznie *rationem redditurus*. Puszczam się ná to niezbrodzone trudnośći morze, ále puszczam przy przezornym sterze zgody y konfidencyi W.MM Pánow y lubo *nil audentius, quàm vastum & infidum mare intrare parvô navigio*, ufam iednák w miłośierdziu Boskim

ſkim, że iako nas prowidencya iego do tego, czego *inter tot reccllas iactatos* cudotwornie do tych czas unośiłá, ták y ſzczuplęy łodce moiey pobłogosławi, iż *lauro redimita ſubibit optatos puppis artus.* Jáko zaś dziękuię y W.MM. P. ktory *voto & affectu proſequeris* zábraną usługę moię, tak y *ad gloriam mentis* W.MM Pána *quæſitam & partam anhelo*, y Prześwietney Pogoni utorowánym śládem, do mety publicznego uſzczęśliwienia dążę. Że záś *multorum manibus grande levatur onus*, à mniey zdolnym rámionom moim ieżeli pod złożonym ná nie ćiężárem ulegać przyidzie, w ſukkurśie do łáſk y ſerc W.MM PP *appello*; ktorym do usług iego iako życie *conſecro*, tak y *illibatam conſcientiam ſacrifico.*

Delegował zátym *è gremio* kołá Generalnego do Szopy *ad Ordinem Senatorum* po ſześciu Ichmćiow *ex Provincia cum denuntiatione* obranego Márſzałká *de conſenſu* całego kołá, ktory Ichmć *delegati acceſſerunt* do Szopy *cum denuntiatione.* Z między ktorych *diſertiſſimè* Imć P. Rogaliński Podſędek Wchowſki donioſł *hanc ſortem proſperam* Elekcyi Imći P. Márſzałká Prześwietnemu Senatowi.

*Denuncyacya imieniem Rycerſkiego Stanu przez Imći P. Rogalinſkiego Podſędka Ziemſkiego Wſchowſkiego Poſła Wdztwa Halickiego oświadczona do Senatu o Elekcyi Marſzałka.*

STawam od Rycerſkiego Stanu do Prześwietnego Senatu z áblegácyą kontentuiącey wiadomośći, z polá po polſku wyrázoney, oddáliśmy láſkę Márſzałkowſką ſprzyiaiącemi nominácyi wotami, w ręce Imći P. Podkomorzego Poznańſkiego áktualnie, ktory wielkiemi záſługámi, ustáwicznemi Rzſpolitey y Wdztw funkcyámi inklinowáne ſercá, życzliwe chęći, Braći kōmunikował, z tych Woiewodztw, gdzie pierwſze Polſkie imię z pod Gniezná z Lechowym Orłem w czystym Praw y Swobod kándorze przezentuiącym ſię, wyleciawſzy, rozpędzoną sławą iák ſkrzydłámi po wolnym buia powietrzu: iest nádzieiá, że do ręku iego przeſadzony ſzczep wolnośći wdzięczne wonieiącey zgody, kwiećie rozwinąwſzy, frukt y owoc dobrá Poſpolitego, y zgodney Elekcyi práwem y konfederácyą

cyą opiſaney wydá y przynieśie, przy wielkiey z Prześwietnym Senatem J. O. Xćiá JMći Prymaſa áplikácyi, przez duchá prawdy, eſtymacyą wielkośći imieniá cáłemu świátu znáiomego, komparacyą y podobieńſtwem w przeſzłych wiekach y Kronikách nieználeźionego áni czytanego; y co Orpheuſz lutnią odezwáwſzy ſię w polu kámieńie do tancá y rádośći pobudziwſzy czynił, że ſię ziednoczyły y mury Tebáńſkie reprezentowáły, to W. Xćá Mć iako drugi Orpheuſz w polu Elektoralnym ſprawuieſz, kiedy konfederacyą poprzyśiężoną ná świat cáły iak lutnią głośną zabrzmiawſzy, niektore ſercá twarde iak kámieńie y ſkáły czyli *ſaxa*, z radośćią do iedności przyprowádziwſzy, z nich poſtronnym áttákom konfidencyą dobrze áſſekurowaną iak mury prezentuieſz. Czyni do tego wielką kooperacyą czułá Praw y Swobod náſzych ſtrażá Ichm. PP. Miniſtrow; mocná twierdzá IchmćPP. Regimentarzow nas upewnia, bo káżdy widzieć może iák nigdy niepraktykowanym bez Krolewſkiego rządu ſpoſobem w pokoiu w dyſcyplinie żołnierſkiey granic Sármackich ſtrzegą, á zátym wſzytkim W. MM. PP. od Rycerſkiego Stanu wſzelką wdzięczności y podziękowánia ogłaſzany rekognicyą.

Zátym J. O. Xiążę JMć powinſzowáł *eandem Equeſtri Ordini.*

*MOWA J. O. Xćia JMći Prymaſa na Seymie* Electionis, *przy denuncyacyi Marſzałka miana.*

NIech to idzie *in cenſum* powſzechnego y publicznego ſzczęśćiá, nierozdzielney zgody y iednośći *in præconiſando* da BOG *Principe*, kiedy przezácny Stan Rycerſki náśi W. M. PP. y Bráćia, tak ſzczęśliwie, tak zgodnie *raro & imitando exemplo* obrali zá Márſzałká, *ſummis virtutibus, maximis meritis clarum & conſpicuum.* Przyimuie Prześwietny Senat *cum ſummo plauſu & iubilo* tę weſołą nowinę y zaraz *cum effuſione votorũ* Przezácnemu Stanowi Rycerſkiemu obranego *è millibus*, tak godnego Márſzałká, winſzuie, iako też Márſzałkowi tey funkcyi, ktorá *cum univerſali aſſenſu pariet Regem, Rempublicam*

*cem beabit, gentem lætificabit.* A teraz Prz. świetny Senát *ardentiſſimè invitat* Przezacny Stan Rycerſki, do iak nayprędzſzego złączeniá ſię, áby *in hac coeuntia & coadunatione* Stánow Rzeczypoſpolitey tákiego mogliśmy obrać y wykrzyknąć Krolá, ktoryby był *ad ſatisfactionem externam, ad conſolationem internam*, słowem mowiąc, áby był *omnibus omnia.*

Po Mowie delegował *ad invitandum* do Kołá Rycerſkiego Ichm ćiow trzech Senátorow Imći Páná Káſztelláná Gnieznieńſkiego, Imći Páná Káſztellaná Wiślickiego, y Imći Páná Káſztelláná Smoleńſkiego Scypiona y ná tym ſolwowáne ſeſſye *in craſtinum.*

*Die 3tia Septembris.* Zágaił Imć P. Márſzałek nowey łaſki ſeſſyą, *à repræſentatione manutentionis* Dobra Poſpolitego, *unionis pectorum*, ile gdy ná Rſpolitą Sąśiedzkie *indebitè irruunt* potencye. Zákończył *tandem*, że prágnie *per turnum* W dztw obchodząc one, mieć *exploratos ſenſus*, od czego *intendumt* zácząc, obchodził tedy koło Koło Generalne Imć P. Márſzałek *in hoc puncto* w ktorym był *aſſenſus Vniverſalis*, áby náypierwey od Mánifeſtu ſolennego zácząc przećiwko tym, ktorzy ważyli ſię *inſciâ Republicâ* wprowadzać woyſká Moſkiewſkie y inne; gdy tedy IMć P. Márſzałek *acceſſit* do uformowánia tego *Manifeſtationis* Proiektu, dáno znáć z Senátu, że IchMć PP. Senátorowie *delegati* chcą *condeſcendere* do Kołá Generalnego *ad invitandum* onego do Senátu, pytał ſię álbowiem Imć P. Marſzałek *de cenſu univerſali* przyięćia Ichmćiow PP. Senatorow do Koła; záwołáno do przyięćia IchMćiow, *tandem* Imć P. Márſzałek delegował po dwoch JchMćiow z Prowincyi ná wprowádzenie IchMćiow PP. Senatorow. Wprowádzeni tedy pośiádali ná krzesłaach między Woiewodztwem Poznańſkim y Krákowſkim, trzech IchMćiow Senatorow. Imć Pán Káſztellan Gnieznińſki, Imć P. Káſztellan Wiślicki y Imć P. Káſztellan Smoleńſkiey, po uczynionym kole mieli *vota* ſwoie.

MO.

*MOWA Imći Pana Kaſztellana Gnieznińſkiego, przy powitaniu Marſzałka Poſelſkiego, oraz zapraſzaiąc go do złączenia z Senatem.*

JEżeli kiedy to teraz nie dośćigłá wyrokow Boſkich reprezentuie ſię ná ośierociałey Oyczyznie náſzey dyſpozycyá, ktora tak *regit immenſam juſto moderamine molem*, że każdy przyznać muśi wielowładną ordynacyi Náywyżſzego rękę, gdy nie iednego *in particulari* nie tylko człowieká, ale też *& in Vniverſali* Páńſtwa y Kroleſtwá *premit, nunquam tamen ſupprimit.* Doznaliśmy y my ná oſobách náſzych przez dziewięćdniową expektatywę, *quo metu* rożnych przećiwnych ogłoſow zmieſzáni pożądaney *ex hac officina legum* oczekiwaliśmy nowiny, áliśći po tak wielu ſprzykrzonych niepogodach *venit* dnia wczorayſzego *per digniſſimos* od W. M. PP. *nuntios ſine nube dies*, kiedy W.M.M.PP. iáſnośćią Prześwietnych imion tu ná tym záśiadáiących mieyſcu obiaśniali wſzelkie przećiwnych poſtronnych machinacyi ćiemnośći y burzliwe *malevolorum* ſwoią iednośćią rozpędzili chmury, nieporownanych y niezliczonych ſtaropolſkich cnot dáliśćie dowod ku tey Oyczyznie áffektu ſwego, gdy Dyrektora mieyſcá tego *primo & indelebili exemplo* iednoſtaynemi obraliśćie głoſami: niech temu Pánu, *qui commovit per tot miracula* W.M.Mći PPw. *in unum ſenſus*, na wieczne czaſy ſłynie chwałá: że *digito Spiritus Sancti coadunavit* ſercá y áffekta W. MM. PP. za co my od Starſzych Braci W. M. PP. deputowani, nie tylko káżdemu z oſobna, ále y wſzyſtkim W.M.PP. powinną nieśiemy obligacyą, trudno iednak ſłowy wyrazić, *quo affectu* J. Oświecony Prymas, *primus, exemplaris Pater Patriæ Princeps & Angelus pacis, Crux & meta omnium laborum & afflictionum* tę od W.M. M. PP. *in alleviationem* ſercá ſwego wespoł z Prześwietnym Senatem przyiął nowinę, z tym upewnieniem, że na wiekopomne láta *veſtrum amabile nomen per magnorum ſemper curret ora virorum.* Aże w każdych okkurencyach *unita vis fortior*, dlá tego y my do ſpolnych obrad, do tym mocnieyſzego rátunku Oyczyzny naſzey beſpiecznieyſzego ugruntowania

pokoiu wzywamy W.M.PP. *magnos in unum ſenſus* y gdyście *optimū* obrad ſwych uczynili *paſsū* przez chwalebną Elekcyą Márſzałká chcieyćież *properare* do ſzczęśliwego Pana Elekcyi *feſtino greſſu*, gdyż *quod datur moræ, accreſcit iacturæ*, do czego ábym y ia długą nie tamował W.M.PP. mową moią, tym kończę, że *ſemper nocuit rebus differre paratis.*

*MOWA Imći Pana Konarſkiego, Kaſztelaná Wiśkiego, miana w Kole Rycerſkim* in Campo Electorali *będąc z Senatu delegatus do zapraſzania* Equeſtris Ordinis *do złączenia ſię z Senatem,* die 3. Septembris w Warſzawie.

## *Iaśnie Wielmozni Naśi Wielce Mći Panowie y Bracia.*

KToż tak niewdzięcznego ſerca y tak zakamiałych uſt znalazłby ſię w tey Oyczyznie z Patryotow, ażeby *Authori pacis & unionis* y cudownemu zawſze w miłoſierdziu ſwoim ku nam Bogu dziękować całym ſercem nie miał z i tak nieſpodziewane, á przecięż dla Oyczyzny ſzczęśliwe *in his primordijs rerum* w trudnościach naſzych ſukceſſa, kiedy na zazdrość y na podziw światu całemu, oraz na poprawę dawnieyſzych pod czas takowych rewolucyi defektow, iuż dziſiay na pierwſzym tygodniu podnieſioną y utwierdzoną w Kole Rycerſkim cieſzemy ſię Laſką. Niechayże będą naprzod nieskończone po wſzyſtkie wieki iako naygłębſze Bogu dzięki, że nas y pod tak okropne Rzpltey czaſy, gdzie *naves vicinæ coeunt tempeſtatemq; minantur*, łaſkawie y ſwobodnie *ad meridiem* dalſzych ſzcześliwości naſzych prowadzić raczy. Winſzuię y Tobie Jaśnie W. Prześwietnego Koła Rycerſkiego Mći Panie Marſzałku *hos ſupremos* w całey Rzpltey *faſces*, do ktorych ozdobliwſzym Cnot y godności y zaſſug ſwoich idąc zaſzczytem, niech ci to *pro ſummo* będzie *ad ſeros Nepotes elogio, quem populi plauſu Procerum quem voce petebas, aſpice Roma virum.* Y choćbyś żadney inſzey w Rzpltey. & *in ſæculorum hiſtoria* nie miał o ſobie pamiątki, ten ieden zaſzczyt, y znacznicy-

oznieyſza nad inſzych ſława niech ci będzie *in ævum* głośna, że bez żadney prawie *ſuffragiorum* dywizyi, z nieporownaną wſzyſtkich Bráterſkich affektow zgodą odebrałeś Laſkę Marſzałkowſką, przy ktorey *ad ſupremam* Imienia twoiego *gloriam* z podziwieniem mowić ſię może, *neſcio an à multis, an ſis electus ab uno:* á kiedy iuż tak Bog uſzczęśliwił te początki publicznych Obrad naſzych, *tantaq; ſeros erudient exempla Nepotes.* Winſzuię y Tobie Prześwietny waleczny Stanie Rycerſki, ktory *indeficientis Conſilij* ieſteś *origo, decusq; Imperij, ac primæ in prælia vires* tey pożądaney, á dla konſerwacyi Oyczyzny Praw, y ſwobod naſzych upragnioney na zawſze zgody, o ktorą ieżeli ſtaropolſką cnotą y dzielnością ſtarać ſię w iedności będziemy, Bog nadzieia naſza, że te Cudzoziemſkie zawſze na uymę y zgubę wolności naſzey zawzięte zamachy zniſzczeią, *tanquam ſine fulmine nubes*, zgody zás y iedności naſzey po całey Europie rozlegaiący ſię odgłos, to nieomylnie przynieſie nam ſkutki, że *concutiet terrore malignas Lechia gentes, implebit amicas.* Tać to ta ieſzcze nie inſza ieſt Polſka, ktora tak za dawnieyſzey, iako y za pożnieyſzey, á oſobliwie Piaſtow Krolow naſzych pamięći gromiła, y brała w pęta nieprzyiacioł ſwoich. Jeſt tey dzielności Polſkiey wielka y nie zmazana y tu w Warſzawie w Kaplicy Moſkiewſkiey pamiątka, co wſzytko Bogu naprzod y niebu na nas zawſze łaſkawemu, á przytym iedyney ſzczegulnie zgodzie y iedności ſtaropolſkiey przypiſać ſię powinno, z niezgody zaś y z nieſforności naſzey, czy to nayznacznieyſze Familie, czyli nayuboższe kondycye co ucierpiały? *extant* y u nas ſamych *triſtes fatorum memoriæ.* To tedy wſzyſtko y my *ex Intermedio Ordine noſtro*, dla tey kochaney á nam wſzyſtkim miłey Oyczyzny *pro debito amore & obſequio Patriæ*, zważaiąc głęboko, że *certum in mora periculum*, zapraſzamy Jaśnie Wielmożnych Wáſzeciow Naſzych Wielce MM. Panow y Braci, do iako nayprędzſzego złączenia ſię z nami, upewniaiąc oraz wſzyſtkich Waſzeciow W. Mciow Panow, *że ponetur labor terrorq; periculi, & vires aderunt, ſi ſit concordia, Cives.*

MOWA Jmći P. Kaſztellana Smoleńſkiego.

Nie zadłużony nigdy *in commercio* Braterſkich affektow y wzaiemney ku W.M.W.M.PP. życzliwośći pilny y zawſze punktualny *in rebibitione mutui amoris* Senat, oddaie to dziś W.M.PP. *cum plauſu*, co ná dniu wczorayſzym od nich odebrał *cum jubilo.* Zá łaſkawą y poufałą *glorioſi operis* denuncyacyą nieśie przez naſze *è medio ſui* deputowanych uprzeyme W.M.PP. powinſzowánie, uznawa w tak prędkiey, á zgodney tak godnego Marſzałká Elekcyi ſłuſzne przyczyny *publici ſolatij* publiczne ukontentowanie. A iako ſercá ſwoie, do ſerc W.M.PP. *in æſtimationem & cultum* Rycerſkiego Kołá *lectiſſimi, digniſſimi Præſidis* ochotnie łączy, tak do złączenia z niemi Obrad publicznych *vultus & ora ſociare* pragnie, y do tey konjunkcyi *enixis* WM.PP. zapraſza *votis.*

Podziękował zátym Imć P.Márſzałek *nomine* kołá Generalnego IchMćiom PP. Senátorom.

CZas, ktory wſzytko *in rudera cogit*, wyſtawia nową w Oyczyznie náſzey ſcenę, kiedy *faciem* Rzſpolitey *Majeſtate Regnantis decoram*, nie dawno pokrywſzy kápturem okropnym *pullo texit omnia panno;* widział świat nie bez zádziwienia *Auguſtam nomine Romam*, teraz w ſwoich ledwo nie zágrzebáną obálinach *miratur* y nieiako z náſzego náśmiewa ſię nieſzczęśćia, *jacet ſuo cum rege Regnum.* Ale że to wyrokow Boſkich dzieło, ktorym ſprzećiwiać ſię *nec fas eſt, nec poſſe reor*, milczemy *damna fortuna, ne præſens reminiſcentia ſcindat præteriti cicatricem doloris*, raczey oddawſzy *extincto reverentiam ſceptro*, ſtawá Stan Rycerſki *in campo Electorali* y biorąc przed ſię ufundowáną od wiekow wolnośći *proxim* deliberuie zgromadzony *quis tanto queat ſuccedere Regi.* Stawá w ſferze prawa y ſentymentu wolnego *Regum ſuorum artifex*, zaczyná wſpaniałą wákuiącego Tronu ſtrukturę y Prześwietnemu donioſł Senátowi, że *meretur auxilium cauſa communis*, y co do wſzyſtkich nálezy *participata*

*ope*

*ope & pari animoſitate peragendum.* Jákoż nie zawodzi ſię ná intencyi ſwoiey, kiedy W. MW. PP. *ſepoſitis curulibus ad ſcabella æqualitatis delegati*, iako chęći y donieśienia náſze wdzięcznie przyimuiećie, tak chwalebnym iednośći duchem Imieniem Prześwietnego Senatu *contribuere* dekláruiecie. Dziękuiemy náleżytym reſpektem, zá przyrzeczoną W. M. PP. kooperacya, dziękuiemy y ſamym W.M.PP. zá podiętą w donieśieniu fatygę, ápprekácyą y powinſzowánie, iednoſtayne ſerce & *infracta nomina legum*, ná káżdym plácu y mieyſcu z W.N.W PP. *deſpondendo*, ia zaś *in particulari* łáſką y rozkazem Prześwietnego Kołá *ad clavum directionis* oſadzony, iako biorę *obſequij gloriam* w wykonaniu wſzelkich Oyczyzny moiey rozkázow, ták uſługę y Prześwietnego Senatu żyćie y zábiegi moie *immolo*.

Po ktorym podziękowániu powroćili do Szopy IchMć PP. Senatorowie, odprowadzeni przez tychże IchMćiw delegowanych. Gdy tedy Imć P. Márſzałek *invitabat* do złączenia ſię, IchMćPP. Litewſcy o podátku Podymnego znieśienie, á inſzego uformowánie dopomináli ſię *ante omnia*, drudzy Ich Mć *urgebant* przeczyta ie Manifeſtu. Na tym ſolwowana ſeſ- ya *in craſtinum* na godzinę 7. *in ordine* do złączenia ſię.

*Die 4ta Septembris.* Zagił Imć P. Marſzałek ſeſſyą *à repræſentatione ſolita* teraznieyſzego Stanu Rzſpolitey, inwituiąc do iako nayprędzſzego *Ordinem Equeſtrem* złączęnia ſię *cum Ordine Senatorio*, *intulit* oraz, że iako przy obieraniu iego do Laſki Márſzáłkowſkiey pozachodziły manifeſtacye od Prześwietnych Woiewodztw, Ziem y Powiatow. tak ſą tego manifeſtu kilka ułożonych proiektow, z ktorych áby *defectatè* ieden był nápiſany, nálezy te *librari* proiekta: ponowił *iterùm* ákceleracyą łączenia ſię z Senátem, *ex quo* ná dniu wczorayſzym Ichmćiom PP. Senatorowi *nomine Senatûs vota* ſwoie *invitatoria præmiſerunt*. Gdy ſię tedy pytał *de aſſenſu univerſali* do łączenia ſię *reclamarunt* Ichmć PP. Litewſcy Trockiego y Minſkiego Woiewodztw y Powiátu Lidzkiego *opponendo* inte-

reſs

resſs znieśienia podatku Podymnego w Prowincyi Litewſkiey, á inſzey płácy woyſku obmyśleniá. Trwało o to długa *lucta* przez godziń kilká w dyſceptacyách *pro & contra*, *tandem* záwołano o proiekt Mánifeſtu, aby był czytany *etiam* y w Senacie. Był álbowiem ten proiekt Mánifeſtu czytany pod Szopą przez Imći X. Referendarzá Koronnego.

# MANIFEST STANOW.

MY RADY Duchowne y Swieckie, tudzież całe Rycerſtwo Korony Polſkiey y W.X.L. teraznieyſzym y potomnym wiekom dla pamięci nieſłuſzney imprezy do wiadomości podaiemy, iż iako zawſze z Nayiaśnieyſzemi Sąſiedzkiemi Potencyami Soiuſze, *Pacta*, przyiaźń *religiosiſſimè* obſerwowaliśmy y przez oſtátnią generalną *Omnium Ordinum* Konfederacyą *pro nobis & Sereniſſimis Regibus noſtris* w teyże przyiaźni dotrzymania aſſekurowaliśmy, tak y teraz *non ſtudio nocendi* Sąſiadom naſzym, bo Bog ſerc naſzych *teſtis & Iudex*, ale *uſitata & in hucuſq; continuata à faſtis* Nayiaśnieyſzego Zygmunta Auguſta *praxi & in pede ac fundamento* Przywileiow Konſtytucyi, *& Pactorum Conventorum* z Nayiaśnieyſzemi Regnantami naſzemi *Conſtitutorum* tu na mieyſce zwyczayne między Warſzawą á Wolą dla obrania ſobie wolnemi y zgodnemi głoſami *pro velle noſtri* Pana y Krola iako *Gens libera nulli coactè parere aſſveta* ziechaliśmy ſię, gdzie *conſilia noſtra quò ad actum Electionis & ſtatum noſtrum pertinentia pacatè*, nie maiąc z nikim żadnych intryg y woyny (*propria non aliena curando*, zacząwſzy, gdy nas niepłonna doſzła wiadomość, że Woyſka Nayiaśnieyſzey Carowy Imći w Prowincyą Litewſką wkroczyły, y daley marſz ſwoy w Granice Polſkie kontynuią, chcąc wolną Elekcyą naſzą nigdy niczyiey imprezy y dependencyi nie podlegaiącą, *ſub leges arbitrij ſui* pociągnąć, *jus Cardinale Electionis* zgwałcić, *Pacta*, Soiuſze, z nami uczy-

nione,

nione, tudzież Traktat Prucki złamać, Oyczyznę naszę *nulli culpæ obnoxiam* zniszczyć, *Pharsalicas acies* zniecić y krwią niewinną ziemię właśną naszę zpluszczyć, więc *deficiente ulterioris patientiæ alimento* przy naygwałtownieyszey krzywdzie naszey, przy nayfundamentalnieyszych y dotąd przez żadnego sąsiada nienaruszonych Prawach o wolney Elekcyi przez Przodkow naszych krwią wyrobionych o niesłuszne y niesprawiedliwe w granice naszę tychże woysk Carowy Ieymći wtargnienie, bez wszelkiey przyczyny kraiu naszego pustoszenie, y o inne *violenta attentata* przed Bogiem, całym światem, y Náyiaśnieyszemi Sąsiedzkiemi Monarchiami protestuiemy się oraz przez osobne instrumenta o takowe wiolencye do tychże sąsiedzkich Potencyi odezwiemy się, oświadczaiąc się z tym, że *non offensivè* (uchoway Boże) ale *jure naturalis & cujusvis licita defensionis* przy tychże Prawach kardynalnych y Przywileiách o wolney Elekcyi Krolow Nászych, iako praw żiwi Przodkow naszych następcy krew, życie, y fortuny nasze łożyć będziemy, *invocando* na pomoc tego, ktorego *justa ultio prosequitur sontes*, pobłogosławi niewinney y sprawiedliwey obronie Praw, swobod, wolności y fortun naszych, *ultima pro nobis vibrabit fulmina Cælum*. A że tak z Uniwersałow Moskiewskich, iako też *ex volitanti fama* dochodzi nas wiadomość, iakoby się taki, czyli tacy z Duchownego lub Swieckiego Stanu znaydowali, ktorzyby umyślnie wokowali też woyska Cudzoziemskie zagraniczne, aby wolną Elekcyą Muszkietami, oppressyą y Potencyą *interturbando, desiderandum tranquillitatis interna & externa statum* znieśli. Więc takich wyrodkow, *Monstra naturæ* y prawdziwe *genimina viperarum in viscera* właśney Matki *sævientia*, zapiera się taż Matka za własnych Synow nie ma, y owszem ich maże *de libro viventium* w słodkiey y nieoszacowaney wolności wychowanych, iako niegodnych tak drogiego kleynotu, ktoremu *insidias struunt*, odcina ich *tanquam putrida & infecta* piekielney zawziętości ogniem *membra à corpore Reipublicæ*, wyrzeka się ich

ich *tanquam degeneres*, y od poczciwych *alienos* tudzież *ad hæreditatem* ſpolney Matki nie należących, y iako tych, ktorzy tak ſrogą rękę na tęż Matkę targnąć ważyli ſię, lub ważyć będą, deklaruie ich *pro hoſtibus Patriæ, Perduellibus, infamibus & invindicabilibus Capitibus* z temi wſzyſtkiemi, ktorzyby ſię *in poſterum* do nich mieſzali, implikowali, y im aſſyſtowali *directè vel indirectè* ) iako tych, ktorzy *actu in caput* ſą *hoſtes* Oyczyzny wprowadzaiąc w nię *hoſtiles copias, diluvium* krwi y łez ubogich ludzi *minantes & emungentes*, obowiązuie ſię na takiego lub takich powſtać, Dobra iego y ſukceſſorow iego, lub ich zaiechać, *fiſco publico* oddać, *prævia* iednak *præmiſſorum Iudiciali deductione ſtante Electione in Iudicio Generali Capturali Regni, poſt Electionem* zaś na przyſzłym Seymie *Coronationis*, z ktorych to Dobr zkonfiſkowanych powinna bydź rekompenſa obmyślona tym Ichmciom, ktorzy przez też woyſka *impiè* wprowadzone ruiny, krzywdy y dezolacye *patientur* Dom pryncypalney rezydencyi takiego lub tákich na wieczną pamięć zdrady z ziemią zrownać, ani żadney kiedykolwiek amneſtyi, tudzież *ad æqualitatem* powrotu *permittere*, Zony nawet takich zapiſami y prawami ſwemi bronić ſię y zaſzczycać nie będą mogły. Jeżeliby zaś takowy z Ichmciow Xięży Biſkupow znaleść ſię mogł, ten *à præeminentia, authoritate & activitate* na ziazdach publicznych oddalony bydź powinien, prowenta zaś Dobr onego albo ich Biſkupich *areſtari* maią y onemu *denegari uſq; ad deciſionem* ſprawiedliwości *conformem*, y na taką niegodziwość *exemplarem*. Y to waruiąc, aby żaden z Ichmćiow Xięży Biſkupow, y Ichmćiow Panow Senatorow Swieckich *ſtante hoc turbulento tempore*, za granice wyieżdżał, ani nikogo tam nie poſyłał, *ſub pænis de perduellibus ſancitis & confiſcatione bonorum, ac privatione honorum*, á ci ktorzy za granicą zoſtaią, aby *in ſpatio* czterech niedziel *à data præſenti* powracali, á *in quantum* nie powrocą, *pænis ſupraſcriptis ſubjacebunt*. Gwoli czemu ten Manifeſt czyniąc na wſzytkie iego obowiązki, piſzemy ſię y podpiſuiemy, á ktoby ſię nie podpiſał tak z Ichmćiow Biſkupow, iako też Ichmćiow Senatorow

torow

torow, Miniſtrow, y Rycerſkiego Stanu *utriusq̃ Gentis & Status*, ten *eo ipſo pro hoſte Patriæ cenſendus erit. Datum in Campo Electorali*, między Warſzawą á Wolą, *die* 4. 7*bris*, 1733.

Ná ktory zaſzłá Uniwerſalná zgoda y áby go IchmćPP. Senatorowie bez żádney ſalwy podpiſali, iakoż náſtępowały podpiſy: względem zaś podpiſow *ab Ordine Equeſtri aliàs à Delegatis*, áby każdy Rotmiſtrz w Woiewodztwach, Ziemiach, y Powiatach w Kołach ſwoich Partykularnych odbierał podpiſy *juxta regeſtrum Delegatorum*. Kweſtyá zaś intereſſu Litewſkiey Prowincyi zoſtawioná *poſt regreſſum* do Generalnego Kołá z pod Szopy od Senatu: á po przeczytaniu Maniſeſtu w Senaćie *iterum per Provincias* był czytany przez Sekretarza Seymu *Electionis*, ná ktory záſzła Uniwerſalna zgoda o podpiſach, ktorego *reſultatum ut ſupra. Tandem ſalvo regreſſu* náſtąpił *aſſenſus* przywitania Senátu przez Imći P. Marſzałká *Ordinis Equeſtris*. Witał tedy *diſertiſſimè* Senat Imć Pán Márſzałek, náſtępuiącą MOWĄ.

STan Rycerſki prawdziwe Lecha Polſkiego plemię, Wiáry S. *propugnaculum*, cud národow, obroná wolnośći, ſſáwa Imienia Polſkiego *ultra Tanaim & Boryſthenem* krwią właſną turbuiąca *propago* przenośi ſię z polá do Szopy, ná powitanie twoie J. O. Prymáśie z Prześwietnym Senatem *ingens gloria Dardanorum*. Nie chroni przed upałem ſłoncá przyuczonego z nátury do niewczaſow czołá, áni powieki zmroża prawdziwy Orłá Polſkiego *pullus*, przed bláſkiem cnot, y godnośći twoiey wnośili *minor Regumq̃ Parens ſervatorq̃ Quirini*, ále przychodzi ná to, áby w Prymacyalney W. XceyMći oświadczył żárliwość ku Wierze S. w ktorey urodzony miłość ku Oyczyznie, w ktorey wypielęgnowány ná iey obronę żyćie y krew ſakryfikuiący, *conſtans probet fides amorem*, zanoſzę powinne wielki Prymaśie podziękowánie, zábiegi y ſtarania twoie, żeś nieczytanym w kronikach przykłádem tak ſtroſkáną w ośieroceniu piaſtował Oyczyznę, że wyznać beſpiecznie może o *Princeps ſervata vocat quem Roma Parentem*. Dziękuię, że iáko *poſito architheatro ſcenarum pulſus indicat, quid intus natura*

 *patiatur*

*patiatur* tam y Oycowſká W. XceyMći przezorność dociekſzy y zmiarkowáwſzy, że domowych niechęći iſkierki ſzkodliwym na całą Oyczyznę wybuchnąć miały pożarem w pierwſzych záćłomiłeś ie początkach y rozżoznione ſercá miłośćią Oyczyzny uſpokoiwſzy, *in ara pacis* iako *thura votiva* złożyłeś prawdźiwy tey Oyczyzny *Genius tutelans ſacer Orbis amor.* Dźiękuie tedy Prześwietnemu Senátowi, że nierozdzielnym z W. Xcey Mći ſercē *quæ vitanda docet, quæ ſubeunda miniſtrat*, że przezorną rádą náſtępuiące niebeſpieczeńſtwa zbieraiąc zákłádá w czynach *momenta æternitatem locutura*, ktorym że y ſtan Rycerſki nieśmiertelną ná ſercách ſwoich ryſuie pámięć, *agit divinis ſanctionibus veſtris gratias etiam nomine poſterorum, quorū conſilijs Reſpublica emendata tradetur*, że záś ieſzcze nie ieſteśmy ći ludzie, *quos pax tranquilla teneret*, prośi o dálſzą intereſſow publicznych mánutencyą *fides veſtra prioribus monſtrata exemplis, ulterioribus demonſtretur indicijs*, kiedy záś *ſecreta lege fatorum* zábrał nam BOG Królá y Páná, o ktorym *aut ſemper tacendum ne parum dicamus aut ſemper loqui expedit, ne aliquando ſatis dictum putetur*, niechcąc mieć áni widzieć *acephalam* dłużey *Rempublicam.* Stáwa na dźwięk rozgłoſzonych *in valle libertatis* W. X. Mći Uniwerſałow, ſtawa w tey ufności, że iako zwyczayná Niebios álternata pociechami przepłatá, także y ſprawiedliwośći ſłońce *ſparget diem meliori coma* y tákiego nam obiaśni Páná, *cujus aſpectu timebit, quidquid timetur*, tákiego *indignabit* Królá, z ktorym Wiary S. *zelus*, Praw y wolnośći *manutentio*, narodu honor, imienia Polſkiego ſławá, *rediviva conſurgent, quæ longæva ſui annoſitate corruere.* Do czego áby Prześwietnego Senatu náſtąpiłá kooperacya, upraſzamy WW. MM. PP. *cogitate veſtri officij neceſſitatem, noſtræ ſolicitudinis vicem eamq; arripite diligentiam, quam de nobis mutuò flagitatis*, á tak za inſtynktem Ducha Náyświętſzego y wſpolną złączonych Stánow ápplikacyą, *prima qui auſpicia dedit, dabit ſupremum rebus eventum DEVS.*

Po zákończeniu ktorego podziękował J. O. Xżę JMć Prymas *Nomine Senatûs voto præſtantiſſimo.*

*MOWA*

DOtąd Rzeczpospolita *in luctu & sqvallore* sierostwá swego po ták wielkim Krolu, po tak dobrym Pánu *irreparabili damno & praepropero fato* straconym *naufraga*; dotąd *rumoribus, terroribus, furoribus* niechętnego y záwiłnego Sąsiedztwá *exagitata* dotąd domowemi dyssensyámi, sentymentami y diffidencyámi roztargnioná, *dubia & ambigua futurorum eventuum, incerta sortis suae*. dopiero teraz przybliża się *ad promontorium bonae spei*, y przybiiá się *ad portum felicitatis*, dáy BOŻE każdemu *votivae* á każdemu *satisfactoriae*.

Y iuż pomyślnie záczynáią się *auspicia* pożądánego szczęściá, kiedy z Przeswietnym Senátem Przezácny Stan Rycerski *agmine magno, votis & animis* iednoczy się *auctore tam dignissimo* Imći P. Márszałká, ktory *magnis virtutibus & summis dotibus, os populi meruit esse*, ktoremu jáko y Przezácnemu Stánowi Rycerskiemu dzięknie Prześwietny Senát *pro hac desiderata & apprimè* w teráznieyszych konjunkturách *opportuna* z sobą *incorporatione*. Już tedy *nihil restat*, tylko *quàm enixissimè & supplicissimè* BOGA Záłępow fatygowac y błágáć, áby nás *ab externis & vicinis insultibus & invasionibus* záſtąpił y záſłonił, żeby nam dáł *Spiritum fortitudinis*, ábyśmy *hanc vitâ cariorem & sangvine pretiosiorem libertatem*, ktorey iest *cardo, basis, fundamentum anima vitalis*, wolná Elekcyá *independenter sine metu externo & metu interno* odpráwić y expedyowáć mogli. Dufaymy tylko *sine haesitatione* w BOGU Miłośierdzia pełnym, że iáko dotąd *prodigia Providentiae suae* nád Oyczyzną náſzą oczywiśćie y skutecznie mánifestował, y ták w teráznieyszym razie nie dá nam upaść y wpaść *in opprobrium & subsannationem gentium*, żeby nász wolny národ. nikomu nic niewinny, nie odkogo nic dependuiący miał pość *sub imperium & voluntatem alienigenarum* Y choćby też iáka *tempestas & violentia iniquè & impiè* ná nas náſtąpić miáłá, supplikuię wbić sobie w głowę y serce dáwnych Polákow, ktorem sam słyszał maxymę

y rezolucyą, że *potior eſt libertas periculoſa*, á niżeli *ſecurum ſervitium, & fœdum alienæ voluntatis obſequium.*

To gdy uważemy mocno y w reflexyą wezmiemy, á przytym *unionem animorum, uniformitatem ſenſuum* miedzy ſobą uſtánowiemy, mogę beſpiecznie áſſekurowáć, że nic niemaſz ták mocnego, żeby nas uſtraſzyć, zwálczyć y zwoiowáć mogło. Y że zá pomocą Bożą kiedy *depoſitis odijs,æmulationibus, ſimultatibus, partialitatibus, diffidentijs* y, co tylko nás mieſzáć może *in charitate mutua* obwiążemy ſię y w tym tylko dufáć będziemy, ktory ieſt *dator Regnorum & Regum Elector*, że ſię wſzyſcy obroćiemy *in virum unius labij* y tákiego Krolá obierzemy,ktoryby był *fidei Sanctæ propugnaculum, Sedis Sanctæ fulcimen*, Rzeczypoſpolitey *decus & ornamentum, omnium & cunctorum ſubſidium & ſolatium.*

To tedy *pro candore & amore circa conſervationem libertatis* W. M M.PP. *pro tenuitate mea & feſſa annis memoria* powiedziawſzy, teraz *ad ea, quæ neceſſariò proponenda*, przyſtępuię. *Externa & interna ſecuritas. Externam* BOG ſpráwiedliwy y Miłośierny *ſuper noſtram Innocentiam; & juſtitia cauſæ Noſtræ*, w ktorey powinniśmy bydź *in plena fiducia*,utrzyma, y zachowa, bylebyśmy ſię *vanis & vagis rumoribus*,ktore oſobliwie pod ten czas *crebior fama diſſeminare* zwykłá, nie uwodzili, y nieuwierzali y nie mieſzáli. Zyczyłbym przy tym, áby Rzeczpoſpolita, teraz *in plenitudine* zoſtáiącá, iákiekolwiek *genus militiæ* poſtánowiłá, co *practicatum* nieraz ná podobnych,iáko teraz ieſt áktach, ábyśmy *aliquamcunq;* przynáymniey *ad oſtentationem* mogli mieć *defenſionem contra invaſores*, y żebyśmy więcey nie byli *in tanto deſpectu & contemptu* iáki nas teraz potyká. Wczym ſpodziewam ſię, że *generoſa & heroica pectora* podádzą *promptos & efficaces modos & media.*

*Interna* zaś *ſecuritas* iáko dotąd byłá *ſub hoc Interregno* zupełná, ſami W.MM PP. doświádczyliśćie y ſmákowáliśćie w niey, ktorą żeby byłá pewnieyſzá, beſpiecznieyſzá y doſkonálſza, należy Káptur generalny, determinowáć przy Ich-Mćiach PP. Márſzałkách WW. y Nádwornych, do ktorego *ex*

*Senatu*

*Senatu* według práwa y zwyczáiu upráſzam *ex Provincijs* NN.

Tákże *de more & lege*, żeby *exorbitancye* ktorekolwiek kiedykolwiek y od kogokolwiek *irrepſerunt contra Legem*, y te by ły konnotowáne, żeby mogły bydź náprawione *& ad veterem Legum obſervantiam* przyprowádzone, do ktorych także *ex Senatu* upráſzam NN.

*Item* do ſpiſaniá *Pactorum Conventorum* wczeſnie upráſzam, żeby czas wyciągniony nieprzeſzkodził onych ułożeniu, y potym *Nominati & Electi Principis reſpectus* nie przeſzkodził tego wyráźić, co náleżáło *ſtrictè* obſerwować.

Imći P. Márſzałkowi Poſelſkiemu także nálezeć będzie nominować do tych funkcyi *ex Equeſtri Ordine ſecundum præcriptum Legis.* Co IchMć PP. Deputati ułożą, *producent* cáłey Rzeczypoſpolitey, ktorá to wſzyſtko *maturabit & concludet.*

Já zaś we wſzyſtkim iáko obligacyá y ſumnienie moie káże W.M.M. PP. wolą, ułożenie, dycyzyą *obſervabo* y we wſzyſtkim iey *obtemperabo*, z tą zawſze proteſtacyą y upewnieniem; że *nec ungve aberrabo* w tym, cokolwiek należy do záchowánia Prawá, iedności, rowności y wſzelkich WMM.PP. rozkázow.

Ktore ſkończywſzy deputował *ex Senatorio Ordine* do ſądow Generalnego Kapturu trzech Senátorow *ſecundum uſum antiquum & Legem*, ktory zaraz *præſtiterunt juramentum*; Koronni przed Xciem Jmcią Biſkupem Krakowſkim, Litewſki przed Xciem Jmcią Podkanclerzym Litewſkim takze y Ichmć PP. Márſzałkowie w Szopie *ſimiliter* Koronni przed koronnym, Litewſki przed Litewſkim Podkanclerzemi wykonali juramenta. A zaś Imć P. Marſzałek *Equeſtris Ordinis* powrociwſzy do Kołá Generalnego deputował po czterech *per Provincias* Ichmćiow Sędziow Kapturowych y więcey ná tym ſolwowana ſeſſya *in craſtinum.*

*Die 5ta Septembris.* Po zagáioney ſeſſyi przez Imći P Marſzałka *Ordinis Equeſtris ſuborta quæſtio* re pektem Ichmćiow Pánow Sędziow Káp turowych, że niektorzy *ultra numerum lege aſſignatum* byli naznaczeni, drudzy *excipiebantur* y natym zpeł-

zło

zło czasu godzin kilka. *Tandem* przecię *consensit* Koło ná czterech Ichmćiow *ex Provincia.* Wykonali tedy ći Ichmć 12. Sędziow Kápturowych przysięgę *in facie* Koła Generalnego, przed Imćią Xdzem Biskupem Kujawskim; iako osobliwym regestrem *specificatur.* Zátym solwowana sessya na poniedziałek przy solwowaniu ktorey Imć P. Marszałek *intulit*, áby Wojewodztwa, Ziemie y Powiaty po dwoch Ichmćiow *é medio sui* do układania exorbitancyi Ichmćiom PP. Rotmistrzom swoim podali Delegatow á Ichmć M W. Rotmistrzowie Imći P. Márszałkowi onych podadzą *in scripto.*

## Jchmć PP. Sędziowie Generalnego Kapturu A. 1733.

Z Prowincyi Wielkopolskiey.

Z Senatu IMć Pan Kasztellan Płocki Podoski.

*Ex equestri Ordine* Imć P. Wolski Podkomorzy Inowłocławski
Imć P. Męcinski Starosta Wieluński,
Imć P. Suszczynski Podstoli Czerski,
Imć P. Karczewski Pisarz Ziemski Czerski,

Z Prowincyi Małopolskiey

Z Senátu Imć P. Potulicki Wdá Czerniechowski

*Ex Equestri Ordine* Imć P. Mniszech Łowczy Koronny Starosta Sánocki, Imć P. Kurdwanowski Podkomorzy Hálicki, Imć P. Pogroszewski Podsędek Podolski, Imć P. Suszczyński Pisarz Ziemski Lubelski.

Z Prowincyi Litewskiey.

Z Senátu, Imć P. Oginski Woiewodá Witebski.

*Ex equestri Ordine* Imć P. Dombrowski Márszałek Wilkomirski, Imć P. Okolski Ciwon Trocki, Imć Pán Nágorski Ciwon. Imć P. Ważyński Starostá Poniński.

Marszałkowie

Imć P. Márszałek W. Kor. Imć P. Márszałek Nádw. Kor.
Xżę Imć Márszałek Nádworny Litewski.

Ufundował tedy przerzeczony Sąd Generalny Kápturowy w

Pałacu

Pałácu J.W Imći P. Márſzáłka W.Kor. juryſdykcyą ſwoię y nápiſał Ordynácyą Sądow, *ſecuritatis publicæ*, ktora dnia jutrzeyſzego *per ſonum tubæ* wſzędzie *promulgabitur*.

*Die 6ta vacat* Niedziela.

*Die 7ma Septembris* Imć P. Marſzałek zagáił *ab invocatione Sſſmi Nominis MARIÆ* iako *Reginæ Poloniæ*, áby *ſub auſpicijs* iey dzień dziśieyſzy iako Wigilij *Nativitatis ejus* był uſzczęśliwiony *proſperitate Conſiliorum*, *invitabat* oraz Koło Rycerſkie, áżeby *in hac Sacra feria* iáko naygruntowniey raczyło *coadunare animos operando bonum, ut ſit bene Patriæ*. Gdy tedy chćiał *accedere* do denominowania IchMćw Delegowanych *ad Pacta Conventa oppoſuerunt* niektore Wdztwa Prowincyi Litewſkiey interes ſwoy Podymnego znieśienia, była tedy kontrowerſyá przez czas niemały. *Tandem* Imć P. Marſzałek uczynił inſynuacyą, áby liſt Cárowy Ieymći był czytany, niektore tedy Wdztwa *patienter* ſłuchały tego liſtu, niektore zaś *reſentiebant* na punkta tego liſtu, że w ſobie *aliquas cruditates* zámyka y niedopuſzczały onego czytania. Był także czytany y Reſpons od Xćia JMći Prymáſa *nomine Ordinum* napiſany ná ten liſt, ná ktory iako *cum omni civilitate* napiſany zaſzedł *aſſenſus Vniverſalis*. Potym *expiſcabatur* Imć P. Marſzałek *mentem* Wdztw, Ziem y Powiatow we trzech kátegoryach *per turnum*; w iedney áby da Pan BOG w przyſzłą ſrzodę Wdztwa, Ziemie, y Powiaty *ſub vexillis* raczyły tu *condeſcendere ad campum Electoralem*, w drugiey áby *delegare è medio Noſtri* do tych Ichmćiow, ktorzy na Pragę powynośili ſię *cum expoſtulatione, ut accedant ad unionem noſtri*, w trzećiey aby przyſtąpić do promulgowania Ichmćiow Delegatow tak do Sądow *exorbitantiarum* iako też *& ad Pacta Conventa*, poniewáż *ex Senatorio Ordine* iuż ſą deputowani Ichmć przez J.O.Xćia JMći Prymaſa; w tych tedy kategoryach trwał *turnus* áż niemal *ad occaſum ſolis*, na ktore *uniformiter* zgadzały ſię Wdztwa, *in parte* zaś oſobliwie względem przyiśćia *cum ſignis* niektore Oſoby *non aſſenſerunt*. Wdztwa *itidem* niektore Prowincyi Litewſkiey ſwego intereſſu znieśienia Podymnego domawiały

ſię

ſię upewnienia na to Imć P. Marſzáłek *reponebat*, że Kro JMć Francuzki deklaruie ſię *per aſſecurationem* Imći P. Poſłá ſwego dwuletnią płácą woyſku *Vtriuſq̃ Gentis* ze Skárbu ſwego, to będzie czas pomyślenia *de medio* inſzey płacy po znieśieniu dymowego.

# ASSEKURACYA

## *Nayiaśnieyſzego Krola Francuſkiego, dana Nayiaśnieyſzey Rzpltey Polſkiey, przez Iaśnie Wielmożnego Imśći P. MARKWISA* de MONTI *Miniſtra Pełnomocnego, Tegoż Krola IMCi.*

JAko ſię od tyle wiekow Nayiaśnieyśi Krolowie wſzelkim ſtaraniem y uśiłowaniem manifestowali z tym, że o nic bardźiey nie ſtarali ſię, tylko ażeby Nayiaśn: Rzplta Polſka zupełną bez żadney dependencyi y uſzczerbku ſwoią ćieſzyła ſię Wolnośćią, tak y Nayiaśnieyſzy Krol Pan moy, nie tylko iaśną y wyraźną deklaracyą przeze Mnie Poſła ſwoiego pilną y mocną pomienioney Wolnośći w nayfundamentalnieyſzym punkćie obierania Krola przyobiecał Manutenencyą, ale też żadnego niezaniedbał kroku y wſzelkich miar tak ochotą ſwoią iako też y naymocnieyſzym Woyſka przygotowaniem przez dywerſyą zábiegáiąc, ażeby Nayiaśn: Rzplta mocą y uczynkiem na teraźnieyſzey Elekcyi naymnieyſzego od kogokolwiek Wolnośći ſwoiey nie odnioſła ſzwanku. Jeżeli zaś zgromadzony teraz Szlachetny Narod Polſki nie tylko z słuſzney Nayiaśnieyſzego Krola STANI-
SŁAWA

SŁAWA, wyſokich Cnot y zaſług ku Oyczyznie konſideracyi, ale y przez reſpekt tak ściſſey Krola Pana moiego z tymże Nayiaśnieyſzym Teściem ſwoim kolligacyi, Jegoż wolnemi y zgodnemi głoſami na Tron Polſki obraćby chćieli, nie tylko wſzytkiemi śiłami ſobie od Pana BOGA pozwolonemi iako nayſkuteczniey utrzymywać go deklaruie ſię, ale też ieżeliby Sąśiedzkie Potencye Rzpltą z tey okazyi zaczepić miały, na aukcyą Nayiaśn: Rzeczypoſpolitey Woyſka ſummy potrzebne z ſkarbu ſwego tu zaraz przeze Mnie wypłaćić obiecuie: Jeżeli zaś iako ſię według ſprawiedliwośći ſpodźiewać trzeba Sąśiedzkie Narody po obraniu Nayiaśń: Krola STANISŁAWA Rzeczpoſpolitą iako Prawą ſwego Panią w pokoiu zoſtawią, przećięż iednak na dokument prawdźiwego affektu y przyiaźni ſwoiey Nayśn: Krol IMC Francuſki, Pan moy, Stanowi Rycerſkiemu obiecuie przez dwie lećie od daty Mieśiąca Marca Roku przyſzłego 1734. Kontrybucye przez Konfederacyą Roku 1717. na Regularną zapłatę Woyſku w Kroleſtwie Polſkim, Pogłownym, w Wielkim zaś Xięſtwie Litewſkim Podymnym nazwane, punktualnie zapłáćić. *Datum die 4. Septembris* 1733.

*MONTI Poſeł Nayiaśn: Krola IMCi Francuſkiego.*

Przyſtąpił zátym Imć Pan Márſzałek do Nominácyi *Delegatorum*, ktorych po dwoch z Wdztw y Powiátow delegowano, po ktorych przeczytaniu ſolwowána ſeſſyá na ſrzodę ná godzinę ordynáryiną.

*8va Vacat* Ztym wſzyſtkim Ichmć *Delegati ad exorbitantias & ad Pacta Conventa* mieli pryśięgáć w zámku w

Senatorskiey Izbie, ále o to między niektoremi pozáchodziły oppozycye, áby nie przyśięgać y ták odłożono do dniá iutrzeyszego. *Będzie tych Ichmćiow osobliwszy regestr ich na końcu tego Dyaryuszu*

*Die 9na Septembris.* Po zagaieniu sessyi *intulit* Imć P. Marszałek respektem kontrowersyi o przyśięgę Ichmćiow PP. *Delegatorum ad Pacta Conventa*, áby tu w Kole zászła rezolucyá. Były tedy głosy tak Koronne iako y Prowincyi Litewskiey reprezentuiące *nullam necessitatem* przyśięgi tak po ułożeniu iáko y przed ułożeniem *Pactorum ex ratione*, że *nulla lex præcipit* o tym, tudzież że wszystkie Punkta *Pactorum Conventorum proiectivè formantur ad decisionem & concertationem seu approbationem vel reprobationem ordinum* Rzpolitey, záczym náj Proiekta *nunquam requiritur* przyśięgá. Lubo ná Elekcyi przeszłego Krola, ktorá byłá *in scissa Republica* byli obligowani, áby pod przyśięgą pisáli *Pacta Conventa*, ále to nie práwo dlá nás, ile żeśmy śię wyprzyśięgli cudzoziemcá. *Conclusum* tedy, że przyśięga niepotrzebna *hoc in puncto*. Czytani byli *expost* Jchmć *Deputati* do exorbitancyi, *Tandem* Wdztwá, ktore *sub signis & vexillis* iako to Wdztwo Poznańskie, Woiewodztwo Krakowskie, Wdztwo Káliskie stanęły *in campo Electorali*, wysłáły *é medio sui* ták do Xcia JMći Prymasá iako y do Imći P. Marszałká *Electionis*, áby *convenire* mogły *ad Consilia*, tudzież áby *accelerare* raczyły insze Wdztwá *cum vexillis, ne fata Reipublicæ remorentur*. Wdztwa Prowincyi Litewskiey o swoy proiekt względem znieśienia podatku podymnego domawiáły śię y ná tym stanęło, ażeby *cum Delegatis* Imć P. Márszałek Koła Rycerskiego *adeat* Xcia JMći Prymasá *exposcendo*, áby ten proiekt *quà inter Rex præsenti Interegno* ręką swoią podpisał. Zátym Imć P. Márszałek náznáczywszy mieysce y godzinę śiodmą Ichmćiom Deputatom *ad Pacta Conventa* w Zamku w Senatorskiey Izbie á zaś Ichmćiom *ad exorbitantias* w Izbie Poselskiey nágodzinę osmą solwował sessyą *in ordine* do złączenia śię z Senatem y áby Woiewodztwa iuż *cum Signis* podstąpiły *ad campum Electoralem* ná dzień iutrzeyszy.

Die

*Die 10. Septembris.* Zagaił Sessyą Imć Pan Marszałek za złączeniem się Senatu *cum Equestri Ordine* od podziękowania Prowidencyi Boskiey, że raczyła dzisieysze *coadunare* Stany Nayiaśnieyszey Rzpltey, *intulit* oraz o Proiekcie Prowincyi Litewskiey respektem zniesienia Podymnego, że zaszła prekustodycya, aby ten interes był akkommodowany. a iako na dniu wczorayszym zaszła uniwersalna zgoda, aby *Benedictionem Papalem*, ktorą nam Ociec S. iako *Caput Orbis & Pater universalis* przez Imci Xiędza Nuncyusza *impertitur* odebrać iak należy, á żeby *è medio* Koła Generalnego *propter condignam susceptionem* byli Ichmość delegowani, delegowa tedy po sześciu Ichmciow *ex Provincijs*, á zaś Xiążę Imć Prymas *ex Senatu* po iednemu Senetorowi *ex Provincia*. Wyszli tedy Ichmość *Delegati* za okopy, á tym czasem nadieżdżał też Imć Xiądz Nuncyusz *in assistentia* kilkudziesiąt karet y liczney iazidy, siedział tenże Imć Xiądz Nuncyusz w kareci e Xcia Jmci Prymasa, á przed nim Ichmość Xięża Biskupi Wileński y Chełminski, y przyimowali go wysiadaiącego z karety y potym onegoż wprowadzili do Koła Generalnego. Siadł albowiē Przerzeczony Imć X. Nuncyusz po prawey ręce Xćia Imć prymasa na krześle, ktore było nieco wysunięte, ako y Xcia Jmci Prymeasa *ex Ordine* inszych krzeseł Senatorskich *Tandem Credentiales* iego iako też dwie *Breve* Apostolskie czytał w Kole Imć X. Referendarz Korouny.

CLEMENS PAPA XII.

Dilecti filij salutem & Apostolicam benedictionem. Quod á vobis zelus Sacrosanctæ Religionis ac debitus Patriæ amor postulat, id ipsum officia Ministerij nostri a prudentia, & virtute vestra requirunt, ut nimirum in proximis comitijsille Regni gubernaculis admoveatur, in cujus fortitudine & pietate sentiant Catholicæ Ecclesiæ Regniq; rationes sibi locatum esse propugnaculum & incrementum. Ad perspectam autem Sapientiam Vestram novos adjiciat stimulos verbis nostris Venerabilis frater Camillus Archiepiscopus

Iconenſis noſter atq; hujus Sanctæ Sedis Nuntius, ac teſtatam uberius faciet Paternam charitatem, qua vobis dilecti Filii Apoſtolicam benedictionem peramanter impertimur, Datum Romæ apud S. Mariam Majorem ſub annulo Piſcatoris die ſecunda Martij MDCCXXXIII. Pontificatus noſtri Anno tertio.

*Carolus Archiepiſcopus Armiſſenus.*

CLEMENS Pápa XII.

DIlecti Filii, Nobiles Viri Salutem & Apoſtolicam Benedictionem firmum Chriſtianæ Rpublicæ & Catholicæ Religionis præſidium in Poloni Nominis virtute locatum eſſe intelligentes, nihil optamus impenſiùs, quã ut in proximis comitiis eum Regem eligatis, qui animi magnitudine & zelo Orthodoxæ Religionis eam gloriam decuſq; inclytæ nátionis tueatur, & augeat; votis autem noſtris etſi minimè dubitamus, quin ſtudia veſtra reſpondeant, Paternæ tam ſollicitudinis officio eam curam apud Nobilitates veſtras urgere atq; commendare non prætermittimus. De tantæ rei gravitate pluribus apud vos diſſeret Venerabilis Frater Camillus Archi-Epiſcopus Iconenſis Noſter, atque huius Sanctæ Sedis Nuntius ac Nobilitatibus veſtris Spiritum Conſilii & cæleſtis gratiæ uberem copiam precantes, Apoſtolicam Benedictionem peramanter impertimur. Datt. Romæ apud S. Mariam Majorem ſub Annulo Piſcatoris 2. Maij. MDCCXXXIII.

po ktorych przeczytaniu miał perorę po łacinie Jmć X. Nuncyuſz *ad Rempublicam diſerto ſermone & ſenſu elevato impertiendo Benedictionem Papalem*, iako ią tedy ſkończył, Xiążę Jmć Prymas podziękował *condignè* za tę Oyca S. dobroć, tudzież y Jmći X. Nuncyuſzowi *Nomine Senatûs*, á zaś ImćP. Marſzałek *Electionis nomine Ordinis Equeſtris.*

*Sermo Celſiſſimi Principis Primatis ad Illuſtriſ. & Reverendiſſi. D. Nuncium.*

DEſunt congrua & ádæquata inclyto Senatui verba ad pares & quàm demiſſiſſimas gratiarum actiones Sſmo Domino

no Nostro, feliciter Christiano Orbi Regnanti, & utinam nunquam morituro, pro hac tàm benignè & clementer impertita, & per Jllustrissimam & Rdissimam Dnem Vram transmissa Paterna gratia & Apostolica benedictione. Quâ inclytus Senatus munitus, sperat & confidit Electionem Nostram prosperè & uniformiter processuram, præsertim in eligendo tali Rege, qui sit Sanctæ Fidei Romano Catholicæ non tantùm defensor sed & propagator, erga Sedem Apostolicám devotione & obedientia emineat, Regnum Nostrum decore & præsidio muniat & ornet. Omnes & cunctos satisfactione, consolatione & dulcedine regnandi exhilaret & repleat. De his itáq; omnibus Jllustrissimam & Reverendissiam Dominationem Vestram Inclytus Senátus certam & securam facit, reddit & enixè gratias agit pro hac eloquentissima & elegantissima allocutione, & exuberanti erga se favore & respectu, quem tam gratiose inclyto Senatui Jllustrissima & Reverendissima Dominatio Vestra exponere & declarare dignata est.

Potym odprowadzony Imć X. Nuncyusz *redijt* do Warsza. wy *in eadem assistentia* karet y kalwakat *ex Campo Electorali*. Po odieżdżie Imći Xiędza Nuncyusza Ichmość Panowie Posłowie Woyskowi zabrali mowę *ut sequitur.*

## *Mowa Imći Pana Sługockiego Stolnika Chełmskiego, Pułkownika y pierwszego Posła od Woyska Koronnego, na Seym* Electionis, *w Kole Rycerskim miána* die 10. 7bris 1733 Anno.

JEżeli kiedy szczęśliwsza znaydować się mogła Oyczyzna *in tali orbato statu*, iako teraz, gdy ią Oycowskie Waszey Xiążęcey Mći Prymacyalne staranie, przezorne *ab omni adversitate* zabieżenie umocniło. Jaśnie Oświecony Mći Xiąże Prymasie Dobrodzieiu Jaśnie Oświecony Sena-

cie. Y chociaż *fatalem* teraźnieyſzey awantury teyże Oyczyznie niektore hipokrytyczne ſubjekta uſzyły *ruinam*, iednak *medica* ſamego Boga *manus* przy kooperacyi Waſzey Xiążęcey Mći wyſtawiła *ad invidiam malevolorum* tak śliczne y ſpokoyne *Opus*; y nie umknął dobrotliwy Państw ſobie wiernych Obrońca *in ipſo* teraznieyſzych konjunktur *curſu* ſwoiey łaſkawości, & *ſtitit arma* nieprzyiaznym ſąſiadom, aby w pożądanym pokoiu teraznieyſzą odprawiliśmy Elekcyą. Przyznać to muſzę, że od wiekopomnych wiekow Prześwietnego Domu Twego *Antecesſores*, na to wſzyſtkie *impendebant* ſtarania, aby Oyczyzna przy Prawach y ſwobodach zoſtawała. Te w oſobie Twoiey zkoncentrowane Domu twoiego *dotes*, wſzyſtkie znayduią ſię, u ciebie to *amabile nomen Patriæ* w naypierwſzym zoſtaie ſzacunku, że cię ani publiczna *ratio*, ani *privata perſvaſio*, od ſprawiedliwey nie odciągną drogi. Idzieſz torowanym gościńcem, y tam wſpaniałe myśli twoie ſkłaniaſz, gdzie ſprawiedliwość, & *occulta fatorum arbitria* metę założyły. Tak Jaśnie Oświecony Mci Xiąże Dobrodzieiu, niewyeſtymowany Twoy animuſz pokazuie całemu światu, *magna contemnere* & *mediocria malle* dla Dobra Rzpltey. A tak zaczęte na Seymie *Coronationis* dzieło *forti* utrzymuieſz *animo*, że każdy wpatruiąc ſię w ſtarożytną y za dziedziczną rzetelność, nie może, choćby zamyślał, umknąć ſię *è via veritatis* & *juſtitiæ*. Dałeś dowod niepoślakowanego nigdy ſumnienia, *Regiam* w oſobie ſwoiey reprezentuiąc *Majeſtatem*, przyſięgą *rectè factorumſuorum* ztwierdziwſzy też ſame dzieło. Stawam *in conſpectu* Waſzey Xiążęcey Mci z nayniżſzym od Woyſka podziękowaniem za podięte *proRepublica Chriſtiana* & *Polona*, *pro ſalute Civium* chwalebne czyny, ktore nie tylko dla Polſkiego narodu, ale naypoſtronnieyſzego *miracula ſunt*. Stawam z iak nayglębkſzą adoracyą Prześwietnemu Senatowi, że nieuſtannemi radami właſnemi koſztami *publica curant*, z azardem zdrowia y fortun, dla utrzymania tak zewnętrznego, iako y wewnętrznego

go pokoiu, á żeby pożądana zawſze *in limitibus* … *tranquillitas*, do ktorey to utrzymania pierwſze … ſtad a Jaśnie Wielmożny Imć Pan Regimentarz Ge… Woyſk Koronnych, uczyniwſzy granicom *ſecuritatem*, … poślednią maiąc cyrkumſpekcyą na domowe, iako ſię trafiaią pod czas Interregnum *diſſenſiones*. Utrzymał Woyſko *in reverentia* ku Matce ſwoiey Oyczyznie, *in amore & obedientia* przeciwko ſobie, iako Wodzowi, *in modeſtia*, iako ſlug przeciwko Pani. Ten tedy waleczny *Anteſignanus*, nie tylko *meretur recognitionem*, ale *diuturnam recordationem* ſwoich dzielnych akcyi. Złożył teraznieyſze Koło Woyſkowe przed Seymem *Electionis*, aby od woyſka złączonego z Rzecząpoſpolitą *aequales* pokazał. Prezentuie ſię tu Imć Pan Woiewoda Mazowiecki, iako Wodz naſz *in Senatorio Ordine*, ia iako pierwſzy Poſeł od niego charakteryzowany, *Vota* od całego woyſka ogłaſzam, że Rycerſkim ſercem, iednoſtaynemi głoſami, całe woyſko mieć za Pana y Krola STANISŁAWA LESZCZYNSKIEGO, iako ſobie życzy, tak nayuniżeńſzą do ſerc Nayiaśnieyſzey Rzpltey wnoſi za nim prozbę. Aukcya woyſka iako dla apprehenſyi więkſzey Rzpltey ieſt potrzebna, tak my ſami woyſko *inſtamus* do Nayiaśnieyſzey Rzeczypoſpolitey, aby była aukcya, żebyśmy *fortiores* pokazali ſię do uſługi dla ſwoiey Oyczyzny. Wſzakże na zapłatę tegoż ſamego woyſka, ſami ſobie *contribuimus*, *& qui dat, de recipiendo cogitat*. Niechay ci, ktorzy mogą za Oyczyznę *militare*, maią plac pierſiami zaſłaniać ią. Wnoſzę od woyſka prozbę za zaſłużonemi, y w uſtawicznych pracach *etiam pacatâ Republicâ* będącemi Ichmćiami PP. Regimentarzami Partyi, iako to Imćią Panem Krayczym Koronnym, Imćią Panem Zagwoyſkim Strażnikiem Polnym, Imcią Panem Swidzińſkim Staroſtą Radomſkim, Imcią Panem Roſtkowſkim Staroſtą Wiſkim, Imcią Panen Sokolnickim, Imćią Panem Stawſkim Pułkownikiem, Imcią P. Siemianowſkim, Oboznym Polnym, ktorych dzielności, trudy y prace, ſame przed Waſzą Xiążęcą Mością zaleciły ich. Daſz tedy Waſza Xiążęca

ſkuteczne *ſuffragium*, za pomienionemi Regimentami do przyſzłego Regnanta, y ſpodziewać ſię, że z Pańſkiego reſpektu, przy poważney interpozycyi Waſzey Xcey Mci odbiorą *mercedem laborum ſuorum.* Nie zapomina woyſko *emeritiſſimos* w Oyczyznie *Concives*, oraz w woyſku wielkie zaſługi maiących, Imći Pana Kaſztellana Czerſkiego pierwſzego Pułkownika, Imci Pana Piſarza Koronnego, Strażnika Koronnego, Oboźnego Koronnego, ktorzy y Oyczyznie ſwey wiernie ſłużyli, y na Marſowym placu odwagi odprawowali, y odprawować będą. Ichmciow Panow Hrabiow Tarnowſkich Domu *merita*, nie wyliczam, bo każdemu wiadome Polakowi, że woyſkowe pierwſze w tym Domu *manebant inſignia.* Niechże godnym Sukceſſorom, przy wakuiących Chorągwiach rekompenſa będzie, ſupplikuiemy do Waſzey Xiężecey Mci y całey Nayiaśnieyſzey Rzpltey. A ia ſam od ſiebie y od moich Kollegow, tu wraz ze mną *in Charactere* Poſelſtwá będących, wyciągam *ſupplicem manum ad primum Principem*, proſząc nayuniżeniey, abyś Waſza Xiążęca Mść między zaſłużonych liczbę ulokował nas, w ſwym y Pana przyſzłego reſpekcie, żeby choć nie *ad ſatietatem* ukontentowani zoſtali, ale przynaymniey odrobinami z ſtołu Pańſkiego nadpracowane ożywili ſiły.

Obſzernieyſza Inſtrukcya *deſideriorum* uczyni Enukleacyą, tylko o nietęſkliwą ſupplikuiémy attencyą, á o ſprawiedliwą y ſkuteczną punktom naſzym ſatisfakcyą.

*MOWA Imći Pana Pułkownika Skrzetuſkiego, Poſła drugego od woyſka Koronnego na Seym Elekcyi.*

WIerne Oyczyznie, poſłuſzne Kommendzie, trzymáiące ſię, y przezorną wielkiego Wodza ſwoiego roſtropnością przykłádem rzadko kiedy *ſub Interregnis* praktykowánym, utrzymane w náleżytey ſkromności woyſko Koronne, ſtáwi *in facie* Náyjaśnieyſzey Rzſpolitey przez nas Poſłow ſwoich, z powinną y iako náyuniżeńſzą wſzyſtkim W.N.W.

Mciwym

Mćiwym PP. ſubmiſſyą. Idzie naprzod *in adorationem Vice-Regi ſuo*, J. O. Xćiu JMći Prymaſowi Dobrodzieiowi, z iák náyuniżenſzym *circa æternam* dla cáłego Prześwietnego Imienia *memoriam*, za Oycowſkie *pro patria* pieczołowánie podziękowániem. *Veneratur* wſzelką demiſſyą J. O. Senat & *Miniſteria*, dziękuiąc *pro providis* záwſze *conſilijs*. Náleżytą przeżácnemu Rycerſtwu wyraża obſerwancyą, y dziękuie *pro exemplari* dlá Oyczyzny *uniformitate*. Stawamy tu N.W.Mćiwi PP. tey Oyczyzny ſludzy, ktorey y ſynowie, *unum ſentientes de Republica*, od ktorey iáko náſzę znamy dependencyą, tak wſzelkie iey *effata ſeqvi* powinniśmy. Dla tego oświadczamy ſię W. N. W.Mćiwym PP. że ieżeli im *videbitur*, dla uſtabiliowániá tym gruntownieyſzey o nas *in obſequium publicum* pewnośći, lubo *circa recte facta*, żadney o ſobie ſpodziewać ſię nie możemy opinii, áżebyśmy będący *in charactere* od woyſká Poſelſtwa, Imieniem woyſká cáłego ná zgodnie uſtanowioną Generalną Náyiaśnieyſzey Rzſpolitey Konfederacyą wypełnili przyśięgę, *ad mentem* Inſtrukcyi náſzey, *libentiſſimè* do tego *accedere* ieſteśmy gotowi. Stáwamy tu teraz na Seymie *Electionis* ci, ktorych W. N. W. Mćiwi PP. *elegiſtis* do ſwoiey uſługi, *in obſequium* Oyczyznie, gotowi y teraz ochoczo, bo *pro libertate*, *contra invaſores*, przeciwko zawisnym przyſzłemu ſczęśćiu naſzemu, przećiwko chcącym tamować wolną Elekcyą nieprzyiaciołom náſtawiać pierśi ſwoich, ázardować żyćia, dla wielkośći ſławy imienia Narodu Polſkiego. Obieracie W.NW.Mćiwi PP. teraz Pana, y w BOGU nádzieia, że obierzećie takiego, ktory *ad publicam* będzie *ſatisfactionem*. Náleży wiele y nam woyſku na takim Panu, ktory *juſtus meritorum* byſby *arbiter*, bo pod ten czas znácznie ukrzywdzone woyſko *in Pane benè merentium*, áżeby kiedyżkolwiek tych odrobin chlebá mogło bydź uczeſtnikiem, takiego pragnęłoby oglądać na Tronie Pána, ktory zágrzebione w niepamięć záſługi wſkrześićby potrafił, & *digna cuiq; præmia dare*. Wie dobrze

F woy-

woyſko Koronne, zná doſkonale wrodzoną przy nieporo-wnanych attributach ſpráwiedliwość w Nayiaśnieyſzym STANISŁAWIE JMći LESZCZYNSKIM, wyznaie, co má w ſercu, że iego ſobie życzy *adorare in ſolio*, iákoż *unanimi voce* w Kole náſzym woyſkowym zálecił nám prozbę *& vota ſua deponere* za nim w łaſkáwych ſercách y áffektach W. N. W. Mćiwych PP. Miewáło przedtym woyſko Koronne tę Rzeczypoſpolitey funduiącą ſię ná Prawach y zwyczaiách dáwnych dlá śiebie łáſkę, że z Poſſámi iego náznaczone bywały *per Delegatos ex Senatorio & Equeſtri Ordine* Konferencye, ażeby *deſideria* woyſká tym łatwiey wyſłuchane, zrozumiane, *& ad ſatisfactionem* przywiedzione bydź mogły: przez co tak znaczná w záległych ćwierćiach, oſchłych zasługach dzieie ſię retardacya. Więc áżeby te reaſſumowane *& moribus antiquis* expedyowáne bywać mogły, iako náyuniżeniey ſuppli kuiemy. Mieśiące żołnierſkie, *ſolô* tylko *titulô* nazwane żołnierſkie, należałoby mi *ad mentē* Instrukcyi wywieść obſzerniey, ále *eripit verba dolor*, przy tak wielkiey dlá woyſka krzywdzie, ktorą w nich ćierpi. Niechay za niemi mowi ſprawiedliwość ſama, á ta niepodobna, żeby *juſtam* w ſercach W.N.W.Mćiwych PP. znaleść nie miała *conſiderationem*. Więc áżeby y te *inter Pacta Conventa* dołożone były, *quàm intenſiſſimè* upraſzamy; bo ná kogoż bardziey ten *Panis benè merentium diſtribui* może, y powinien *juſtiùs*, ieżeli nie na tych, ktorzy życia ſwoie, iako powinni, tak zawſze gotowi nieść *pro patria*. Nie wyrażone żádną expreſſyą J. W. Regimentarzá náſzego Generalnego *merita* niechce y ia wyrażać, bo *res ipſa loquitur*. Uſtawiczná J. W. Jmći P. Woiewody Lubelſkiego dlá woyſká ákkommodacyá y tá *pro Domo ſua Oratrix*. Tych woyſko Koronne przez ſprawiedliwe ſamychże W. N. W. Mćiwych PP rekognicyi, przyſzłemu Krolowi *circa diſtributivam* do Buław *juſtitiam* rekommenduie. Swiadczona w każdych podaiących ſię okázyach y dyſtyngwowána zawſze dlá woyſka J. W. Jmći Pana Podſkárbiego W. Kor. przychylność nie może nas uczynić *elingves*, ażebyśmy mu należyte-

go

go *in publica facie* wyrazić nie mieli podziękowánia, ktore z náleżytą czyniąc obserwancyą, upraszamy W.N.W.Mćiwych PP. żebyście tak potrzebnego *pro publico*, iako łáskawego dlá woyská Ministra, *favoribus futuri Regnantis insinuare* raczyli. Ichmć PP. Regimentarze Partyi, pracuiący zawsze *circa vigilantiam* gránic, nie bez znáczney przy kommendách expensy, *per justitiam merentur gratitudinem*. Niechcę więcey zabierać czasu, áni publiczne W.N.W Mćiwych PP. zábawiąć *consilia*; bo wiem że o tym radzicie, w czym *res non patitur moram*, ażeby iako náyprędzey y náyskuteczniey mogliście ratować Oyczyznę. Przystępuię tylko do czytania Instrukcyi, á śiebie samego *in particulari* łaskáwym respektom W.M.W.Mćiwych PP. rekommenduię. Ná te mowy *reposuit* Xiążę Imć Prymas.

*MOWA J.O. Xcia IMCi Prymasa, miana do Posłow Woyskowych.*

PRzyznáie Prześwietny Senat, że niema takich rownych słow y pochwał *Panegyres*, ktoreby nie náleżały wáleczne-mu Rycerstwu N.W.M.Panom zá ich życliwość, wierność, ustáwiczność w prácach y fatygach, ktore *indefessâ vigilantiâ duros soles & insomnes noctes* ponosząc, *Heroicis actionibus pro integritate & securitate* Rzeczypospolitey *impendiiis* y ochotnie y odważnie bespieczeństwo iey *etiam sangvine fuso* bronić icy zászczycaćie. Ale nie w słowach *grata meritorum æstimatrix* Rzspolita y Prześwietny Senat zákłada *debitam gratitudinem & promeritam mercedem*, ále *omnes curas & conatus impendet* tak teraz, iako u przyszłego Regnanta, áby wáleczne Rycerstwo, tak w dawnieyszych, iáko teraznieyszych zásługach, iáko tez *in propositis*, y wewszystkich y wszelkich instancyách osobliwie zá wielkim y wálecznym wodzem, pewnie y zupełnie ukontentowane było, żeby *nihil desit votis & meritis* zásłużon go Rycerstwá, iáko też y tak zácnych y godnych Posłow W.N.W.M. Pánow.

*Die 11. Septembris.* Po zágaieniu sessyi *de consensu universali*

*versali concordissimo*. gdy iuż Wdztwa pościągały się *ad Campum Electoralem*, śpiewano w okopach *Veni Creator Spiritus*, po ktorego skończeniu y Oracyi *de Spiritu Sancto accessit* Xżę JMć Prymas do obieżdzania Wdztw, pytaiąc się po trzy razy każdego Wdztwa, Ziemi y Powiatu *utriusq; Gentis*, kogo ná Tron podáią, *plausibilissimè* tedy podały te wszytkie dziś obiechane Wdztwa ná Krolestwo STANISŁAWA LESZCZYNSKIEGO, osm godzin ná tym obieżdżániu *consumpsit* czasu Xżę JMć Prymas z koniá nie zsiadáiąc przy wielkim deszczu y niesłychaney fatydze. *Tandem* że iuż *occasus solis* nástępował, odłożona dálsza kontynuacyá obieżdżániá *in crastinum*.

*D.* 12. *Septembris* Ziechawszy się Ichmć Senatorowie Duchowni y Swieccy pod Szopę, ułożyli *cum assensu Equestris Ordinis*, áby ieszcze *uti civilitate* y posłać *Delegatos* ná Pragę, *invitando* tamtych niektorych Jchmćiow iako Xćia Imći Wiśniowieckiego Regimentarza W.X.Litt., Imći X. Biskupa Poznańskiego, Imći P. Wdę Krakowskiego, Chełminskiego y innych, ażeby gdy czas nástępuie Nominacyi *de unanimi assensu* Woiewodztw, Ziem y Powiatow ráczyli *accedere ad corpus Reipublicæ*; byli uproszeni IchMć, JMć Xiądz Biskup Chełmski, JMć Pan Kasztellan Płocki z Senatu; *ex Ordine Equestri* zaś Imć P. Stolnik Poznański z Prowincyi Wielko-Polskiey, z Prowincyi Małopolskiey, Imć Pan Podkomorzy Podolski z Prowincyi W.X. Litewskiego Imć Pan Chorąży Wileński. *Intereà* gdy ći IchMć *delegati* poiechali ná Pragę Xiążę JMć Prymas kontynuował obieżdżanie Woiewodztw *in Ordine* do Nominacyi, ktore także *similiter cum summo plausu* podawały Náiaśnieyszego STANISŁAWA LESZCZYNSKIEGO, po skończonym obiechaniu: Woiewodztwá, Ziemie y Powiaty *accesserunt* pod same okopy y wysłały *è medio sui Delegatos* do Okopow *in numerossissima frequentia*: *urgebatur* tedy *uniformiter* akcellerácya Nominacyi od Xćiá IMći Prymasa; *inferendo*, że ći JchMć ktorzy *renuunt accedere* do Rzpolitey

*ipso*

*ipsô factô* powinni *censeri pro absentibus*, tudzież że tak przez jurament iako y Mánifest, ktory zaſzedł *universaliter* ſą Ich. *acc exclusi ab activitate*, *conclamatum* tedy *universaliter* zgodá; ...ądaiąc, áby Xżę JMć Prymas przyſtępował do Nominacyi, *mcessi tandem* ſzczęśliwie pytaiąc ſię po trzy razy, ieżeli zgo- żd do Nominacyi. Zá każdym razem *unô labiô* záchodziłá zgodá do Nominowánia bez żádney kontradykcyi. Nomino- wał tedy STANISŁAWA LESZCZYNSKIEGO zá Pána y Kro- lá, okrzyknięto albowiem *cum summo plausu Vivat, vivat, vi- vat*, *Tandem* JMć Pan Márſzałek Wielki Koronny *iterum* do promulgacyi pytał ſię, ieżeli uniwerſalná záchodzi zgodá, *conclamatum* bez naymnieyſzey oppozycyi *Vivat* STANISŁAW: Promulgowany *tandem* y okrzyknięty Pan, y zaraz ná tymże mieyſcu w Okopach *Te DEUM laudamus* zaśpiewano, przy nieuſtannym od Woiewodztw ſtrzelániu y z ármat biciu: Po tey albowiem promulgacyi, poiechał Xżę JMć Prymas y JMć Márſzałek Wielki Koronny záraz do Naiaśnieyſzego Regnantá w Pałácu Jmci P. Poſſá Francuzkiego ná ten czas będącego, y tam Xżę JMć Prymas wyraźił komplement przywitaniá, życząc tyle dni ſzczęśliwego Pánowania, ile było *Vivat in campo Electorali* y wſzędzie po ulicách, Páłacach, Kámienicách y domách. Wśiadł albowiem ztamtąd do Ká- rety ſwoiey Xżę JMć Prymás y Xżę JMć Biſkup Wármiń- ſki, także y JMć Pán Wdá Lubelſki y JMć Pan Marſzałek W. Kor. *& comitabantur* Krolá JMći, ktory w ſwoiey iechał kárećie, po ulicach zaś chorągwie Woiewodztw, Ziem y Powiatow iedne w ſzykach ſtáły, á drugie záchodziły przed Kośćioł Fárny S. Janá. Był tedy przyimowany Krol JMć przed Kośćiołem od Xćia JMći Prymasa od JchMćiow Xży Biſkupow y Senatorow *in numerosissima frequentia*, do Kośćiołá, do ktorego gdy wſzedł Krol JMć, okrzyknięto po rázy pięć coraz przeſtaiąc *Vivat* przy rezonancyách muzyk rożnych ná wſzyſtkich chorach. *Tandem* przed wielkim Ołtarzem uklęknął *in scabello*, ktore było áxamitem przykryte ná wez- głowiu

głowiu y záráz záczęte *Te DEUM laudamus* przy tychże *ut supra* muzykach y kápelách, biciu z ármat y ustawicznym od Woiewodztwá strzelániu, po skończeniu ktorego wprowádzony Pán do Zámku gánkami y tam witany od JMć Páná Wdy Kijowskiego *quà* Starosty przy oddániu kluczy od Zámku. Po odprawionych tedy tych ceremoniach roziecháli się JchMć *Senatorij & Equestris Ordinis ad propria*, á Chorągwie Woiewodztw powrociły się *ad campum Electoralem* ná swoie stanowiská.

*Die 3tia Septembris.* Krol JMć *in præsentia* Prześwietnego Senátu, JchMćiow Urzędnikow Koronnych y w liczbie niezliczoney Rycerstwá Polskiego słuchał Mszy S. y kázaniá w Kośćiele S. Jána ná gánku, wprowádzony y odprowádzony *ceremonialiter*, miał do Páná *Apostrophe* z ámbony I.X. Doktorowicz Ordynáryusz Káznodzieia *Societatis IESV in eloquio ponderosissimo*: winszuiąc Oyczyznie tákiego Krola, ktorego żądáłá z upragnieniem. *Tandem* tego dnia iádł obiad u JMći Pána Wdy Kijowskiego, tám po obiedzie był od Dam witany y od wielu Woiewodztw, Ziem y Powiatow, ták dálece, że do Zámku nie można było się dośisnąc y po ulicách *sine summa* przećisnąć *augustia* dla niezmierney frekwencyi *confluentium Palatinatuum & Terrarum.*

*Die 4ta Septembris.* Też same *plausus* y adoracye *exhibebant Proceres Regni & Magni Ducatûs Lithvaniæ*, Pánu, káżdy kto się tylko mogł docisnąć, był *paternè* od Pána przyimowany, co uczyniło wielkie *in pectoribus civium* ukontentowanie & *solatium etiam* y z tamtey strony, iáko to Ichmć Panowie Stárostowie Oświecimski y Ostrzeszowski *redierunt ad pedes Domini* y także przyięći *gratiosissimè* od Pána y po oycowsku. *Intereà* ieszcze tego dnia byli delegowáni JchMć *ex Senatorio Ordine* iáko to Ichmć Podolski, Wołyński, Witebski, Woiewodowie y Kasztellán Płocki, *invitantes* tamtych IchMćiow *ad obedientiam* Pánu, ále *recusarunt similiter* iáko y przedtym *persistentes* podobno

*in*

*in suis moliminibus*, *tandem* w Senácie záſzedł *assensus*, ażeby Prześwietny Senat y Ichmć *Delegati* od Woiewodztw, Ziem y Powiatow *conveniant* na dzień iutrzeyſzy do izby *ob securitatem* Páná, tákże *internam & externam providendam* oraz y dla zákończenia Elekcyi.

*Die* 15. *Septembris* Ziechawſzy ſię ná Zamek Wárſzáwſki J. O. Xżę Imć Prymas, Ichmć PP. Senátorowie y Miniſtrowie oráz Ichmć od Woiewodztw, Ziem y Powiátow delegowáni Posłowie záśiádſzy *in conclavi Senatorio*, zágáił Imć Pán Márſzałek Koła Rycerſkiego, że kiedy iuż *delatum nubibus nomen* obiecánego od wiekow y przeyrzanego tey Rzeczypoſpolitey Páná, ná dniu onegdáyſzym wolnemi cáłego Narodu y wſzytkich Prowincyi głoſy wybranego u ſiebie, náleży zátym ogłośić y zaſzczyćić ſię z oſobliwſzym Prowidencyi Boſkiey wyznániem, ku Pánu záś od Nas ſámych wolnemi głoſy wybránemu, *opere demonstranda dilectio*, *ne sit infructuosa nominis appellatio*, záprászął tedy Ichmćiow wſzytkich, ażeby przyſtąpili do czytania Inſtrumentu obwieſzczeniá *Electionis* nowego Páná. Ná co gdy zaſzłá zgodá, czytał *in pleno Consessu Instrumentum Proclamationis* nowego Elektá *punctatim*, ktorego *contenta* pryncypalne były, náprzod *motiva accelerata Electionis* dlá wtárgnieniá bezpráwnego Woyſk Moſkiewſkich *intra limites Reipublicæ*, dla ktorey *Præliminaria* dálſze *Electionis*, oſobliwie exorbitancye iuż zaczęte odłożone być muſiáły do przyſzłego dá BOG, Seymu *Coronationis*, czas złożeniá *Coronationis* y Seymikow *ante*-koronacyalnych w ręku J. K. Mći zoſtáwione *exemplo practicato* zá Krolá I. M. Jáná III. kiedy Rzeczpoſpolita byłá w podobney Kunjunkturze Woyny. W tychże ręku J. K. Mći wydánie Wići ná poſpolite ruſzenie *in casum* uchowáy Boże, *ultimæ necessitatis*, ktore to Inſtrumentá tak *Universalium* iáko y obwieſzczeniá Wići pokoiową pieczęćią zapieczętowáne będą, *non derogando* przez to Konſtytucyom dáwnieyſzym o pokoiowey pieczęći, temuż Náyiáśnieyſzemu Elektowi z przytomnym Senátem & *cum delegatis* od Woiewodztw,

Ziem

24

Ziem y Powiátow zostáwione moc *providenda securitatis interna et externa*, wypráwienia listow do postronnych Monárchii *ad procurandam diversionem armorum*, zálecenie náleżytey subiekcyi y posłuszeństwa wszytkim Officyálistom Woyskowym oboyga autoramentu, iáko też Ichmćiom PP. Regimentárzom oboyga narodow álbo temu, ktoregoby I.K. Mć postánowił *in casum*, żeby ktory z Ichmćiow miał być *refragarius*, Reássumpcyá Sądow Kápturowych pártykulárnych we trzy Niedziele, po przysięzeniá *Pactorum Conventorum* przez Ichmćw y inne Punktá Instrumentu wspomnionego, ná ktore gdy zászłá powszechná zgodá, po rożnych interlokucyinych illácyách *similiter* uspokoionych, podziękowiwszy J O. Xżę Imć Prymás wszytkim Ichmćiom zá ták chwálebną kooperácyą y Máiestát Boski ádoruiąc, że ráczył dáć *Spiritum unionis* ná teráznieyszey Elekcyi. Imć P. Márszáłek Kołá Rycerskiego *similiter* z mieyscá swego żegnał Woiewodztwa z wyrażeniem, że lubo *descendit ex arena & virgam directionis* skłáda, iednákże serce ná káżdy roskáz skłonne offiruie oraz *pro salute Reipublicæ in tristia fata ire paratus*. Ruszyli się Ichmć z mieysc swoich ná Pokoie Náyiáśnieyszego Elektá. *Notandum*, że Ichmć Delegowáni *ad latus* Krolá J. Mći nowo-Elektá od Woiewodztw máią mieć *præcommissum* ná teráznieysze okoliczności *attendentiam in casum* ingruencyi iákiey y pilney potrzeby. Ták tedy tendź sieyszy *conclusit actum solennem & prosperum* Elekcyi teráznieyszey.